

Tápiószelei Csicserke
ÓvodaPedagógiai
Programja

2018. Tápiószele

Tartalomjegyzék

1. Helyi óvodai pedagógiai programunk alapelvei és a fejlesztési célja	7.o.
2.1. Helyi pedagógiai programunk feladatrendszerei	9.o.
- Egészséges életmód alakítása	9.o.
- Érzelmi nevelés és szocializáció	19.o.
- Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	22.o.
2.2. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE	
Különleges bánásmódot igénylő gyermek	
A sajátos nevelési igényű gyermek	
A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek	24.o.
3. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvónő feladatai	38.o.
3.1. Természetes gyermeki megnyilvánulások	38.o.
- mozgás	37.o.
- játék	42.o.
- jutalmazás és fegyelmi intézkedések	46.o.
3.2. Kultúraátadás	47.o.
- Mese – vers dramatizálás, bábozás	47.o.
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	49.o.
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	53.o.
- Külső világ tevékeny megismerése	54.o.
- Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése	56.o.
- Munkajellegű tevékenységek	58.o.
4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	61.o.
Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységek	62.o.
4.1. Speciális szükségletű gyerekek	65.o.

1. BEVEZETÉS

Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról és annak módosítása 1996-ban kötelezővé tette, hogy az óvodák az „Óvodai nevelés országos alapprogramja” című dokumentum alapján 1999. év szeptemberétől helyi nevelési program alapján dolgozzanak.

Nevelőtestületünk a választható programok között 2009.09.01-től, a „Komplex prevenció program” szellemiségét szemelőtt tartva készítette el Nevelési Programját, kiegészítettük, az általunk adaptált kompetencia alapú óvodai programcsomaggal, beépítettük az Integrációs Pedagógiai Rendszert.

Törvényi megfeleltetés

Alaptörvény

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

Törvények

- 2012.évi CXXIV. törvény A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC. törvény módosításáról
- 2012. évi XXIX. törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, gyermekek jogairól

Rendeletek

- 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/20012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 30/2012. (IX. 28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról

- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irány-elve
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve
- 185/1999. (XII.13.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII.22.) Korm. rendeletet módosítja
- *a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló*

99/2014. (III. 25.) Korm. rendelete

- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez Az emberi erőforrások minisztere által 2016. januárban elfogadott általános tájékoztató anyag negyedik, javított változata

- *A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról*

A Kormány a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 94. § (4) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében foglalt feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. § Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. melléklete az 1. melléklet szerint módosul.

Bevezető

Pedagógiai Program alapvető feladatának tarja az iskolai potenciális tanulási zavarok óvodáskori megelőzését. Segíti a hátrányos szociális környezetből jövő gyermekek felzárkóztatását.

A program jellegénél fogva teljes hatékonysággal akkor alkalmazható, ha az óvodai nevelés teljes időtartamában, a nevelés minden területén az óvodai élet egészére kiterjed. Fejlődéslélektani és neveléslélektani megalapozottsága biztosítja az egyéni differenciált bánásmód pedagógiai elvének érvényesülését, a tehetséggondozást, felzárkóztatást.

Valljuk, hogy a gyermek mozgása és játéka fejlődésének alapja. A mozgás nagyon a sajátja, játéka viszont megteremti a kapcsolatot környezetével.

Az együttes öröm együttgondolkodássá, párbeszéddé alakul. Kultúránk elemei saját aktív tevékenysége által válnak a gyermeki világkép részévé. Az óvodapedagógusnak úgy kell közvetítenie kultúránkat, hogy ezáltal az óvodás gyermekek érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodjanak, képességeik kibontakozhassanak.

Ismernie kell a módját, és vállalnia azt a felelősséget, hogy úgy vezesse el a gyermeket az óvoda–iskola átmenet küszöbéig, hogy a gyermek új feladatokra felkészült, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonásokkal rendelkezik, és eközben boldog gyermekkorát is megőrizhesse!

Az elmúlt évek tapasztalatai azt igazolják, hogy gyermekeink szeretnek óvodába járni, szívesen, örömmel tevékenykednek, nyitottak a környező világra, szeretik a kihívásokat, tevékenységükben megjelenik a kreativitás.

A program következetes alkalmazása eredményeként gyermekeink 6-7 éves korukra alkalmassá válnak az iskolakezdésre.

Nevelési filozófiánk mottója:

„ A gyermek fejlődésére nézve legkisebb korától fogva döntő fontosságú, hogy érezze nemcsak hogy szeretik, hanem olyannak szeretik amilyen.”

Herman Alice

Jövőképünk

Valljuk, hogy minden gyermek egyszeri, egyedi és megismételhetetlen individum.

A gyermeki személyiségből, legtermészetesebb megnyilvánulásából a játékból kiindulva olyan nyugodt, derűs, családi légkört biztositunk, amelyben a gyermeket szeretet megbecsülés és tisztelet övezi.

Célunk az általános emberi értékeket és normákat elfogadó kommunikációs és kooperációs technikákat ismerő, környezetet szerető, másságot toleráló egyénné válás segítése.

Az egyéni adottságok korlátain belül a korosztály műveltségi anyagának elsajátíttatása. A zökkenőmentes iskolakezdés biztosítása. Az esélyegyenlőség javítása.

A nevelés közös ügyünk, ezt a családokkal szorosan együttműködve, jól kooperáló partneri kapcsolatban, a szülők megalégedésére kívánjuk megvalósítani!

Gyermekkép

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetiaki adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Az óvodás gyermek személyiségén belül az érzelmek dominálnak, ezért elsődleges és elengedhetetlen, hogy őt érzelmi biztonság, otthonosság, derűs szeretetteljes légkör vegye körül. Az érzelmi nevelés feladataiként törekedni kell a szeretet és kötődés képességeinek fejlesztésére, a mások iránti tisztelet és megbecsülés érzésének kialakítására, fejlesztésére, az ösztönök és érzelmek irányításának fejlesztésére, az érzelmi zavarok tompítására, leépítésére.

Olyan gyermeket szeretnénk nevelni:

-Akik képesek eligazodni környezetükben, bátran, szívesen folyamatosan kommunikálnak, együttműködésre törekszenek, ugyanakkor megőrzik egyéniségüket a közösség szolgálatában.

- Akik képesek a másság elfogadására, a különbözőségeket természetes módon élik meg.

- Akik a személyi, tárgyi és természeti környezet iránt nyitottak, tisztelik, óvják és védik azt.

-Számukra a szabad játék a legfőbb élményforrás.

Óvodakép

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre.

A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyerekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

Óvodánk 10 csoportos 250 kisgyerek óvodai nevelését teszi lehetővé. Az épület belső adottságai megfelelőek.

Tárgyi eszközeinket és felszereléseinket folyamatosan bővítjük, korszerűsítjük. Ehhez a költségvetési kereten túl felhasználjuk az óvoda alapítványának bevételeit és nyertes pályázataink többletforrását.

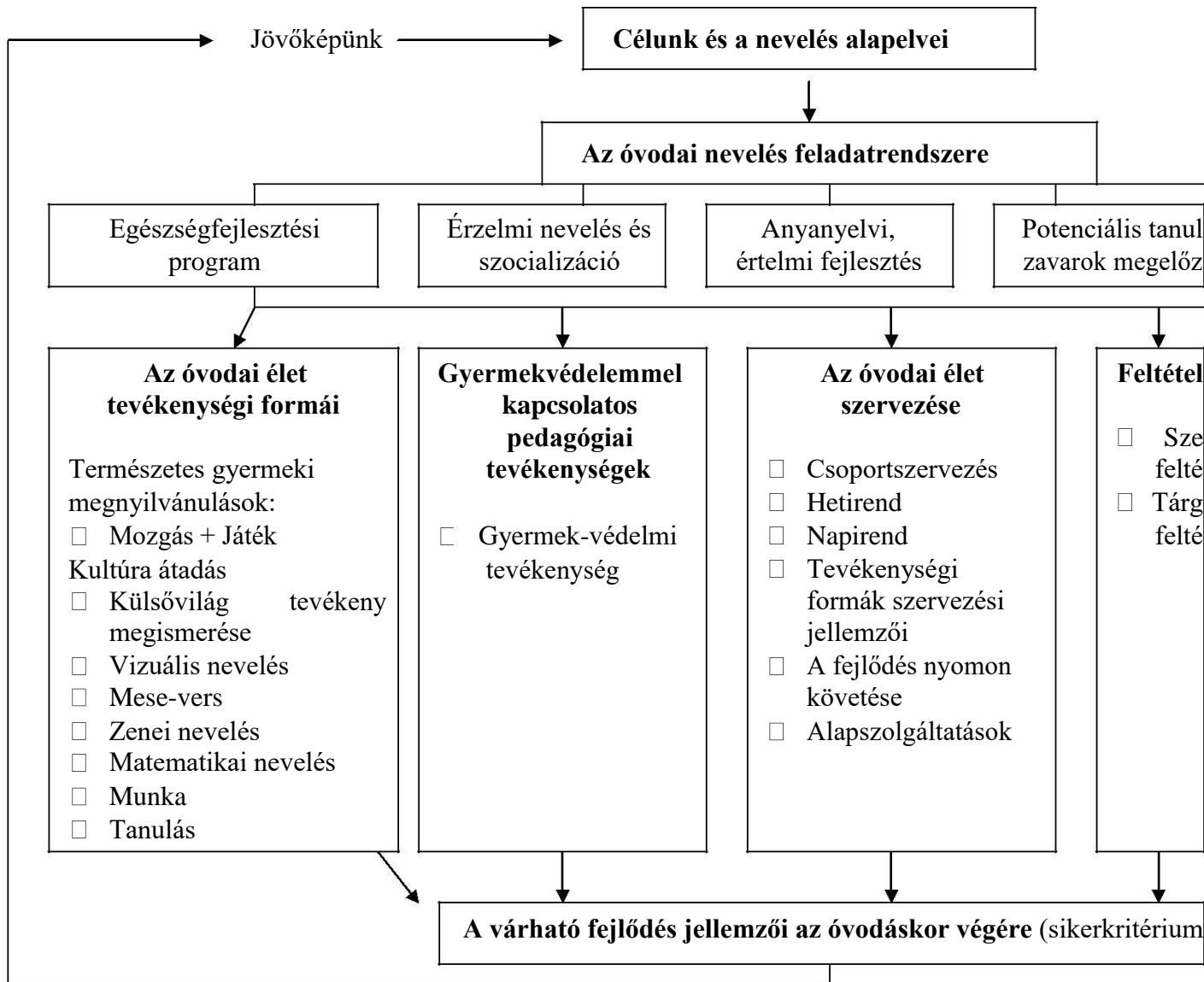
A nevelőtestület sokéves szakmai tapasztalattal, kiváló szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak.

Gyermekeink különféle szociális háttérrel érkeznek, az évek során jelentősen nőtt a gyermekvédelmi esetek száma, a gyermekvédelmi munka jelentősége.

A társadalmi élet változásainak következtében egyre több a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, részképesség-lemaradással érkező, sajátos nevelési igényű, és az egészségügyi szokások hiányával érkező kisgyermek.

Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de szolgáltatásainkat a szakmaiság és a gyerekek mindenek felett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg.

ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

1. Pedagógiai programunk alapelvei és a fejlesztés célja

A Programunk épít a hazai tradicionális nevelési értékekre, ötvözve azokat a korszerű fejlődéssel és a neveléslélektani, neurológiai, gyógypedagógiai eredményekkel.

Alapelveink:

- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.
- A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.
- A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembevétele.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.

Óvodánk nevelési célja

A (2,5)3 – 7 éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával

- a **sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés**, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges **testi, lelki és szociális érettség** kialakítása,
- az iskolai **potenciális tanulási zavarok megelőzése**, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével,
- a gyermekek **környezettudatos** szemléletének és magatartásának megalapozása,
- a **sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával** esélyegyenlőségük biztosítása,
- a **migráns családok gyermekeinek** interkulturális nevelése.

A jelzett területeken történő **fejlesztés értelmezésünk szerint** a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő **támasznyújtás**, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet. Ebben meghatározó a (2,5)3 – 7 éves kor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás. A **testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga**, melyre programunk messzemenően törekszik.

2. Pedagógiai programunk feladatrendszere

2.1. Általános feladataink

Nevelési programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mértén közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

A programtartalmai kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a **mozgásra** és **játéokra** alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A programnevelési keretét egyfelől a **gyermek természetes megnyilvánulási formái**, másfelől az **óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönösége, harmóniája határozza meg.**

Az egészséges életmód alakítása – egészségfejlesztési program.

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Feladatok

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészségfejlesztés területei:

egészséges táplálkozás
mindennapos testnevelés,
testmozgás személyi higiéné
testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
a bántalmazás, erőszak megelőzése
baleset-megelőzés és
elsősegélynyújtás

- A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Az óvodapedagógus, az óvodai felvételi után készítsen a gyermekekről anamnézist, ezzel elindítja az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt, a testi szükségletek, kielégítése határozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységvégzéshez szükséges.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért

folyamatos megfigyeléssel, testsúly, testmagasság stb. összehasonlító mérésekkel segítse az egyéni sajátosságok feltárását.

Gyermektükör

Az anamnézis felvétele óvodába járás előtt, a gyermekek képességeinek, tulajdonságainak diagnosztikája befogadás végére, az egyéni fejlesztési tervek, s azok értékelése félévenként történik (fogadóórák alkalmával, a kedves szülőkkel megbeszélve, melyet aláírásukkal igazolnak) Az anamnézist célszerű a családlátogatáson kitölteni, a gyermekek fejlettségi szintjének regisztrálását, pedig érdemes elvégezni a befogadás befejezésére, hogy tervezni lehessen az egyéni fejlesztéseket.

A gyermekek gondozásának záloga az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett ismerhetik meg a gyermekek igényeit, családból hozott szokásait.

Az óvodapedagógus a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségletüket. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvodapedagógus. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások sorrendjét. Az óvoda nevelőtestületi szinten kidolgozott egységes egészségügyi szokásrendszerrel rendelkezik.

Az egy csoportban dolgozó óvodapedagógusok a dajkák bevonásával állapodjanak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében az azonos gyakoroltatás érdekében.

A fejlődés egyik feltétele a táplálkozás, mely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést, biztosítja. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3/4-ed részét az óvodában kapják, ezért az óvoda a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű, legyen. Az étkezési szokásokat az óvodapedagógus úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljen.

Egészséges táplálkozás

Alapelvek:

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja.

Az óvodásgyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban – minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállítás), óvónő leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

- (1) kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- (2) gyümölcs, zöldség,
- (3) hús, hal, tojás,
- (4) tej és tejtermék,
- (5) olaj, margarin, vaj, zsír.

Az óvoda és a pedagógus feladatai a helyzet javításáért:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerüli). Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja. Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket. Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.

- Szervezzenek az óvónők a szülőkkel, támogatókkal közösen hetenként egy-két gyümölcs- és zöldségnapot.

Adjanak tanácsot, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki.

Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset a **magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése**. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott,

húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.

- Óvodai napirend keretében ismertessék meg az óvónők a gyerekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel. Tegyék az étkezést örömtelivé, teremtsenek jó hangulatot az ételek elfogyasztásához.

- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsoljanak be a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek), teremtsenek játékos alkalmat arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta készítés, tízórai összeállítás).

- A foglalkozások során kerüljön lebonyolításra az egészséges táplálkozást népszerűsítő foglalkozás.

- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a foglalkozásoknak. Így a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóvá a gyermekek részére az óvó nénik. A legvonzóbbak a kóstolók. Készül saláta zöldségből, gyümölcsből. Sütemény teljes kiőrlésű lisztből, barna cukor felhasználásával.

- Tejtermékekkel kapcsolatos foglalkozást is tartanak az óvónők, a boltokban kapható minden féle tejterméket vásárolnak a gyerekek és kóstolják végig az óvodában a kínálatot. Beszélgetnek a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyerekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek ápolása közben teremtsen interakciót, hogy a gyermek kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi szokások, összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit.

A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessék ezeket a teendőket.

A környezetvédelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordítunk.

csapok elzárása

- folyékony szappan használata
- levegő minősége a csoportszobában
- közvetlen környezetünk tisztán tartása (csoportszoba, udvar).

Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermeket, ezért az óvodapedagógus hason a szülőkre, hogy többrétegűen öltöztessék gyermekeiket. Ennek kialakításában a szülők lehetnek a partnerek, akiket fontos meggyőzni a praktikus, izléses öltözködés előnyéről (nyáron kalap és fényvédőkrém használata)

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek.

A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön.

Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A rövid ideig tartó, szervezett séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.

- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek, ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzenek gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszegényítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

Mindennapos testnevelés, testmozgás:

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenció fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, hogy **minden nap** edzési lehetőséget biztosítsunk számukra. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért mindennap - ha lehet kétszer is - tartózkodjanak a szabadban.

Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvodapedagógus szervezzen napi kocogó-futó lehetőségeket.

A felnőttekkel végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

A gyermekek a víz edző hatását is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak. (A zuhanyzót egy fára kötött locsoló is helyettesítheti.) Edzési lehetőség a kerékpározás, rollerezés és a téli időszakban szánkózás, csúszkálás. A

szervezett edzési programok maximális ideje 10-20-30 perc. A kondicionáló mozgások adjanak igazi felfrissülést, felüdülést a gyermekeknek.

- A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása.

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az óvodaudvar. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kinn tölthetik. Az óvoda udvarát úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják óvodapedagógusukat. Ugyanakkor legyen egy olyan udvarrész, ahol a gyermekek kisebb-nagyobb társaikkal együtt játszhatnak.

Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó rész. Legyen füves, homokos, betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, ízlésesen kialakított virágos kert.

A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. Minden csoport rendelkezzen homokozóval, lehetőség szerint gyurmázó asztallal. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére. Az udvaron a gyermekeknek legyen biztosítva a higiénikus tárolással elkészített ivóvíz.

A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli mind az óvónő, mind a dajka, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sétán felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérhet.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével az óvodapedagógusok esztétikusan rendezzék be.

A több funkciót betöltő csoportszobát tegyék alkalmassá a játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot hagyjuk szabadon, csak olyan függönnyel használjuk, ami nem veszi el a fényt. A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek.

Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató szükséges. Erős napsütés ellen a csoportszobát világos függönnyel vagy napellenző használatával védjük.

Az óvodapedagógus a többféle játéktevékenységhez alakítson ki elkülönített csoportszoba részeket.

Alakítson ki mesesarkot, ami a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak a színtere.

Legyen olyan sarok vagy csoportszoba rész, ahol a gyermekek összegyűjthetik a séták alkalmával talált 'kincseket'.

Az öltözők berendezése, világítása, fűtése, szellőzöttsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek van ruha- és cipőtartó szekrénye vagy polca.

Személyi higiéné

Óvodapedagógus feladatai:

Tisztálkodás

A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen elkülönített fogmosó felszerelése, törölközője.

A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.

Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal. A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekben. Ezen belül a test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök

ápolását, a ruházat higiéniája a mosás, tárolás feladatait is tartalmazza, illetve a közvetlen környezetünk tisztántartására is hangsúlyt fektet. A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújt. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.

Öltözködés

Elegendő időt és szükséges segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a saját polcán. A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.

A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz. Például: váltóruhákat, lábboltozatot és lábfejet védő cipők biztosítása.

Pihenés

A gyermekek alvásiigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtjük meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend, bizonyos bezártság. Elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat. A gyermekeknek különböző az alvásiigénye. Egy órai nyugodt pihenés után az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a nem alvó 6-7 éves gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak, májustól és a nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha külön igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolás napirendje szerinti életre.

Ebéd után az óvónő csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban). A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal. Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja. Az ágyneműről az óvoda, a pizsama és a párnahuzat

annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában két hetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniás szabályok kialakítása.

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásiigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiéniás szabályok betartatása a gyermekkel.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Ezért az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként

szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei: Szabad beszélgetések, a mesélés. A dohányzást megelőző magatartásra nevelésnek is egyik eszköze az olyan mese, amely az állatvilághoz, a növények életéhez vagy a gyermeki élethez kapcsolja a nem-dohányzó magatartás szépségeit. Olyan mesékről lehet szó, amelyekben a helyes magatartás "pozitív" élményei jelennek meg. A védőnő dohányzás-ellenes meséje, előadása a gyermekeknek.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a

gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhethet.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt. A pedagógus alapvető feladata a rábizott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.

- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.

- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

Az egészséges életmód alakításából adódó óvónői feladatok

A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben

Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban

- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban.
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel
- A kialakított szokás- és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése
- Önállósági törekvések támogatása
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat...)
- Az étkezéseknél a zsír, a cukor arányának mérséklése
- A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentőszereket tartalmazó italok kiiktatása
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés
- A toalett használat intimitásának válaszfalakkal és függönyökkel történő biztosítása

- (2,5) 3 éveseknek illetve egyéni szükséglet alapján a toalett papír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás
- Elegendő mennyiségű toalett papír használatára ösztönzés
- A fiúktól a WC-deszka felhajtásának, a fiú szerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása
- A WC lehúzásának igénnyé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját
- A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása
- A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 10 fokig
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, légpárásító,
- Lefekvés után mesélés, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása
- Az alvást nem igénylő gyermekeknek a csendes tevékenykedési lehetőség biztosítása.
- A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan
- Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése, a nagyobb forgalmú út mellett zárt kerítés létesítése, séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése

Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés

Sikerkritériumok

- Szükségeit képes kieléltetni.
- Szükségeit képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtva a helyére tenni.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldféléket, gyümölcsöket, magvakat.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.

- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthöz fűződő viszony nyújtja azt az **érzelmi biztonságot** a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus–gyermek, gyermek–dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait. *. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet kell ,hogy töltsön be.*

Valljuk, hogy **a környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása.** A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre.

Óvodai nevelésünk messzemenően **támaszkodik a családi nevelésre**, a család és óvoda **szoros együttműködésére törekszik.** Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciók gyakorlatot.

Az érzelmi-, erkölcsi nevelésnek komoly hangsúlyt kell kapnia, mert megalapozza a személyiség szocializációját. Segít a családoknak az értékek mentén történő nevelésben, kapaszkodót nyújt a kusza világban. A megalapozott szokásrend, amely értékrendhez vezet, olyan biztonság, amely támpontot ad a mindennapokban, s amely értelmes célokkal tölti meg azokat.

Programunkban fontos **a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete.** Ennek egyik eszköze a személyiséglap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya–gyermek és család–gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során – napi tapasztalatokkal kiegészítve – hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus – részben átvállalva az anya szerepét – empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.

A gyermek **„énközpontúsága” alapján** elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges **erkölcsi normák és tulajdonságok** csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermek **állandóan gyakorolja** a társaihoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a **kooperatív megoldásra ösztönző** páros és kiscsoportos tevékenységek. – *az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.*

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtapasztaltatni, megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom-növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselők.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

Célunk:

- Erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- A társadalmi beilleszkedést segítő, szociális együttélés szabályainak érték közvetítése. *A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás és normarendszerének megalapozása*
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés. *a gyermeket egymás elfogadására, megértésére nevelni, észrevenni, hogy az emberek különböznek egymástól*
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása. *. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére*
- A figyelem ráirányítása a természeti és emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre tiszteletére és megbecsülésére nevelés.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása. *. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.*
- Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.
- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosításából adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságot árasztó légkör kialakítása
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése

- Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő, „anyapótló” magatartása.
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedés minták beépítése a gyermeki viselkedésbe
- Környezetvédelmi viselkedési,- és magatartásformák alakítása
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása
- A gyermek önálló véleményalkotás, és döntésfejlődésének támogatása
- Gyakorlat közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mi-tudat” alakítása
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása
- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása
- A migráns gyermekek beilleszkedésének segítése
- A családdal való együttműködésre törekvés
- Beiratkozás utáni családlátogatás
- Egyeztetett időpontban fogadóóra-tartás, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről
- Szülői értekezlet tartása, évente minimum 2-szer
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel
- A beszoktatás hetében a szülő, a gyermek igényeihez igazodva a délelőttöt a csoportszobában tölthetik.
- Sikerkritériumok**
- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Szereti és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet, gondoskodik az állatokról.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulókat.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmien, indulatain korának megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezőkor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.

- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek, ezért kiemelt jelentőséggel bír.. Az anyanyelv

fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére nagy gondot fordítunk.

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen **a gyermek szabad játéka által** valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióiból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. **Az egyéni fejlődés biztosításához** szükséges, hogy az **óvodapedagógus személyes példájával** (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével **ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt**, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (például érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

Célunk:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- Kognitív képességeik fejlesztése:
 - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,
 - figyelem-összpontosításra való képesség,
 - valósághoz közelítő képzeleti működés,
 - reprodukív emlékezet,
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
 - az alakuló fogalmi gondolkodás
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikhoz, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelésből adódó óvónői feladatok

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség –) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
- Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható
- A természet és a társadalmi környezet jelzéseinak, nonverbális közléseinak észrevételése, megismertetése
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés
- Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétel
- Figyelem-összpontosításra motiválás
- A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése
- A gyermekek szókincsének bővítése
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése
- A nyelvileg hátrányos helyzetű, ill. nyelvileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal

Sikerkritériumok

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés, és a kreativitás jellemző.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincse korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.

- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

Különleges bánásmódot igénylő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyermek

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése

A megelőzést célzó prevenciós és korrekciós fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák **fejlesztésénél** több elméleti megfontolásból is a mozgásra alapozunk:

- A (2,5)³ – 7 éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a **mozgás**. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az **értelmi műveletek**, – egyben az önmagunkról kialakított **testséma** is, amely a pszichés-én idegéletteni leképeződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül **több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk**, így a testséma, lateralitás, testdimenziók, térpercepció alakulását is.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése prevenciós fejlesztéssel

Programunk célja az **iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése**, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése. E pszichikus funkciók **az észleléses és finommotoros struktúrákat érintik**, melyek intenzív fejlődése (2,5)³ – 7 éves korra jellemző, így kibontakoztatásukhoz és begyakoroltatásukhoz is e szakasz a szenzitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra. Programunk a **fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja** a pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitásra építve.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése korrekciós fejlesztéssel

A **korrekciós fejlesztés célja támaszt nyújtani** a részképesség-gyengeségekkel küzdő gyermekek részére, **egyéni**, illetve **kiscsoportos fejlesztőfoglalkozások keretében**, az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógus fejlesztő feladatai

Ha azt tapasztalja, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomkövethető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben vissza kell térnie a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatnia a következő szintre.

Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (például mozgásos játékeszközök, logikai játékok).

A gyógypedagógus kompetenciaköre

- Csak normál IQ-övezetbe tartozó gyermekekkel foglalkozik teljesítményzavar esetén.
- Diagnosztikus tevékenysége csak a képzésben elsajátított tesztek felvételére és értékelésére terjed ki.
- A diagnosztikus és terápiás kompetenciakörét meghaladó eseteket köteles speciális szakemberhez irányítani.
- Tevékenységét más szakemberekkel (óvónő, pszichológus) összehangoltan végzi.
- Felelős a fejlesztő foglalkozások szakmai minőségéért.

A gyógypedagógus feladatai

- Az óvónők és a Pedagógiai Szakszolgálat jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése (Sindelar, RQ, Bender „A”, figyelemkoncentráció) és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- A megfigyelések és mérések értékelése
- A kapott eredmények alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal
- Az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyerekek ellenőrző felmérése
- A gyerekekről kapott szakértői vélemények, fejlesztési javaslatok figyelembevétele alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, és ennek koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal
- A szülők tájékoztatása, az együttműködő kapcsolat kialakítása és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- Egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása. Helye elsődlegesen a gyermekcsoport, ahol párhuzamos tevékenységként kezdeményezi a fejlesztő játékot. Indokolt esetben a gyermek kivihető a „játékszobába”.
- A fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal
- Az óvodapedagógusok jelzésére, kérésére egyéb vizsgálatok, tesztek elvégzése:
 - Közösségi beállítódás, magatartás, gondolkodás vizsgálata
 - Kisebbségi játékos feladatokkal való felmérés, csoporton belüli megfigyelés
- A szülők rendszeres tájékoztatása gyermekük fejlődéséről: fogadóórák negyedévente, illetve igény szerint
- Folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel (Pedagógiai Szakszolgálat, TKVSRB)

A logopédus feladatai

SNI gyerekek speciális egyénre szabott beszédterápiáját,
szülők tájékoztatása a szűrés eredményéről,
a logopédiai fejlesztést igénylők csoportbeosztásának elkészítése,
a logopédia, ill. gyógypedagógia eszközeivel a gyermek beszédének (alak, tartalom,
grammatika) és képességeinek életkorának megfelelő szintre emelése,
dyslexia-veszélyeztetett gyermekek prevenciók ellátásának biztosítása,

konzultáció szülővel, pedagógussal, egyéb szakemberrel,
 szakvélemény készítése a gyermek aktuális státuszáról,
 fogadóóra tartása
 szakmai munkájának dokumentálása
 az intézményvezető által megadott időpontra statisztikát, év végi beszámolót készít
 a logopédiai terápiában résztvevő gyermekek fejlődéséről elemző-összegző értékelést ad

Sikerkritériumok

A kisgyermek

- örömmel és aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson,
- önmagához mérten kimutatható a fejlődés,
- tanköteles korára kialakulnak a tanuláshoz szükséges részképességei.

A prevenció és korrekció fejlesztőprogram tartalma és feladatai

Mozgásfejlesztés

1) Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

Járás	
1.	kis és nagy lépésekkel
2.	különböző irányokba fordulással
3.	változó szélességű sávok, vonalak között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futás	
1.	különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
2.	különböző irányokban, majd közbeni irányváltatással
3.	változó szélességű sávok között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével

Ugrás	
1.	„távolugrás” (páros lábbal szökdelés), ugrás előre, hátra
2.	„magasugrás”
3.	ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
4.	különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög)
5.	szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
6.	mélyugrás

Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban

--

1.	különböző irányokba, majd irányváltotatással
2.	különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)
3.	különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával

2) Egyensúlygyakorlatok

Állás

állás	lábujjon – sarkon állás
1.	állás fél lábon
2.	egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson
3.	kúszás egyenes padon
4.	Body Roll henger gyakorlatok, különböző sportok (roller, bicikli, korcsolya)
5.	forgások, fordulatok, testhelyzet-változtatások

Szem-kéz koordináció fejlesztése

1.	játékok babzsákkal: <ul style="list-style-type: none"> ☐ babzsákbabzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (például szék) ☐ babzsákcsúsztatás két vonal közé ☐ babzsákdobás vízszintes és függőleges célra
4.	karikadobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról
5.	kugli-játék
6.	labdajátékok: <ul style="list-style-type: none"> ☐ dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal, változó távolságról ☐ labda célba ütése bottal

Szem-láb koordináció fejlesztése

1.	ugrókötéllel: kötél fölött átugrás, változó magassággal
2.	karikával: különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás
3.	lábbal különböző formák rajzolás alkalmi felületen (homokba, padlóra)
4.	ugróiskola, egyszerűbb és nehezebb formában
5.	függeszkedés: átfogással tovahaladás

Finommotorika fejlesztése

1.	gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2.	építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3.	papírhajtogatás – papírfűzés, mintaalakítás
4.	puzzle-játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból
5.	mintakirakás lyukastáblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6.	vágás, domború vagy előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig
7.	„papír – ceruza” feladatok: <ul style="list-style-type: none"> ☐ rajzolás, festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával) ☐ sablonok kiszínezése kiugró hátlaon ☐ sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása
8.	kéziszergyakorlatok

Testsémafejlesztés

A testrészek ismerete

1.	önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi–nagy),
2.	tevékenységek a testrészek megismerését célozva:

3.	☐ testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által ☐ a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést ☐ utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt ☐ a felnőtt megnevezi és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét ☐ az előzőek megisméltése csukott szemmel
4.	meghatározott testrészekre koncentráció: ☐ különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt–fekve, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni ☐ valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában

Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni és csak ezután következhet a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.

A test személyi zónájának alakítása	
1.	az „oldalosság” tanítása: ☐ színes szalaggal (gumipánttal) megjelölni a jobb–bal oldalt, kézen, lábon, ☐ különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb–bal kézzel (labdát gurítani, babzsákokat dobni, karikát felemelni) ☐ lábra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés
2.	a test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal: ☐ az eszközt helyezték maguk elé, majd a hátuk mögé ☐ feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra
3.	a test függőleges zónájának megtanítása: játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra, vagy a lábak elé
4.	az előző (1., 2., 3.) gyakorlatok elvégzése becsukott szemmel
5.	adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például szék, pad, asztal): ☐ állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... ☐ ülj elé, mögé, rá, alá, mellé, közé, mássz át... ☐ térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... ☐ feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...

Testfogalom

A testfogalom a testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

A testfogalomhoz kapcsolódó gyakorlattípusok:

- Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megemlézése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámlálni.
- Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámlálni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

1) Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

Fej	
1.	fejfordítás és fejkörzés
2.	csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
3.	csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

Törzs	
1.	törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó majd mellső középtartásban tartott karokkal
2.	a karokat magastartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl

Karok	
1.	karkörzés előre és hátra
2.	karok helyzetének utánzása
3.	oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
4.	különböző karlengetések ritmusra
5.	oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése
6.	oldalsó középtartásból karkeresztezés, majd ismét karnyújtás
7.	karhúzás és tolás, páros munka

Ujjak	
1.	a kéz ökölbe szorítása,
2.	az ujjak ide-oda mozgatása,
3.	ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra,
4.	a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva.

Lábak	
1.	a padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan,
2.	a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza,
3.	állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le,

4.	térdhajlítás és nyújtás, miközben a kezét a combon tartjuk,
5.	padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése,
6.	törzshajlítás bokafogással,
7.	szökdelés, ugrálás,
8.	szökdelés váltott lábbal, láblengetés.

Lábak és lábujjak

1.	sarokemelés és leengedés
2.	a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése, „pipálás”)
3.	járás sarkon és lábujjhegyen
4.	külső talpélen járás, kartartás törzs mellett
5.	ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
6.	törzshajlítás előre
7.	hanyatt fekvő vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjal rámutatni adott célpontra
8.	babzsák fölmarkolása lábujjjal

Néhány gyakorlat ezek közül zenére is végezhető.

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését (2,5)–3–4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5–6–7 éveseknél már célzott, direktebb fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.

A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

1) Vizuális (látás-) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

Vizuális fejlesztés

1.	<p>A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális... A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek. Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.
2.	<p>a szem fixációs működésének erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel, le mozgatjuk) ☐ egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig <p>A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.</p>

3.	vizuális zártság – egészlegesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik? ☐ ismert tárgyak, eszközök egy részletének hiányának felismertetése ☐ hiányos képek felismertetése: mi hiányzik róla, mit ábrázolhat? ☐ rejtett figurák megtalálása
4.	Vizuális időrendiség felismertetése: ☐ képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először, ... mi következik?
5.	Vizuális ritmus (a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása): tárgyakból kirakott – gyöngyök, kockák, rudak, kártyák – minták folytatása.. rajzos – képi – minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló, járó ...) sorminták rajzolása
6.	Vizuális helyzet – pozíció felismertetése: ☐ mágnestáblán a pedagógus elhelyez egy alakzatot adott mezőbe (négymezős tábla) és a gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt ☐ az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni
7.	Vizuális memória fejlesztése: ☐ egyszerű testmozgást bemutatás után emlékezetből leutánozni ☐ vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni (fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)

Az alakítás és formaállandóság fejlesztése

1.	A lehető legtöbb féle alak–forma–méret motoros kialakítása: ☐ formaalakítás mozgással, (járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel) ☐ padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása. ☐ padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére
2.	Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek környezetében: ☐ bemutatása ☐ azonos megkeresése ☐ párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó)
3.	Adott vizuális minta kirakása: ☐ forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve, például csak szín, vagy csak forma stb.kevesebb elemtől az összetettebb formákig)
4.	Minták rajzolása, festése
5.	Részekből különböző alakzatok összerakása

2) A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése

A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése	
1.	Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: ☐ gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával plasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával
2.	Különböző formák, méretek alakítása minta után
3.	Különböző formák, méretek megváltoztatása. „Varázsoljuk el!”
4.	Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. Az említett fejlesztési módoknál a főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is jelen van, hiszen a

	kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhethet.
5.	A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával: <ul style="list-style-type: none"> ☐ „Érzékelőzacskó”, „Elvarázsolt zsákocska”Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? milyen? mérete, formája, felülete, anyaga A tapintással felismert dolgokat: párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése

1.	Behunyt szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe), lábbal (lépés előre, hátra) nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
2.	Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni

A térészlelés - térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése

1.	Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Rácsos papíron, szöges táblán, lyukastáblán a két oldal megkülönböztetése nélkül a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével ☐ A jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával ☐ A négy fő iránymező megismertetése az említett módon
2.	Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal:
3.	Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása
4.	A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette
5.	Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból
6.	A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése
7.	A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása.

3) A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

1.	A hangzási analízis-szintézis fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk, mikor egy ember sóhajt vagy tüszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira. ☐ Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat. ☐ Ritmusvisszaadás csukott szemmel. ☐ Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, például baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa ☐ Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si... ☐ A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.
----	---

2.	<p>A keresztcsatornák fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban ☐ Vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresnie tapintással az „érzékelő zacskóból” ☐ Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását ☐ Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét ☐ „Figyeljünk a hangokra!” A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást: „minek a hangja?” (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés) ☐ Auditív memória fejlesztése: dallamtöredék megismételtetése, különböző hangok megismételtetése, majd a hangforrás kerestetése ☐ Vizuális kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe, és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában. ☐ Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát. ☐ Vizuális-kinesztetikus megközelítés, a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevétetésére is használható. ☐ Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ☐ A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez. ☐ A szem-kéz koordináció fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ☐ A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmárnunk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.
----	--

Verbális fejlesztés

1) A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

- Ruházat:** zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma)
- Testrészek:** törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak,

hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd, (testséma)

- **Cselekvések:** sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, (fel)mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg(dalózik), keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfencezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg, mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy- és finommozgások).

2) Térbeli viszonyok megnevezése

- **Irányok:** fönt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, körös-körül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban. (Nagy- és finommozgás-készségek, testséma, laterális, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés).
- **Helyzet:** -on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második, stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül. (Nagy- és finommozgások, testséma, laterális, időbeli sorrendiség, sorozat.)
- **Idő:** most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik. (Időbeli sorrendiség, nagy és finommozgások.)

3) Osztályozás

- **Alapformák:** kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde. (Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.)
- **Alapszínek:** piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor (ibolya).
- **Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:** nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég egyenlő. (Sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap számfogalom.)

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Az óvoda alapító okiratába foglalt, a fenntartó által meghatározott fogyatékoság típusának megfelelő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését vállaljuk fel.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges feltételek közé tartozik az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása, a foglalkozásokhoz szükséges speciális nevelési terv, valamint speciális gyógyászati és

technikai eszközök, a gyermek részére a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

Sajátos nevelési igényű gyermek az, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd,
- a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.
- Óvodánk a Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján, az alábbi gondozásba vett gyermekek integrált nevelését vállalja fel
- autisztikus problémákkal küzdő, nagy létszámú csoportba beintegrálható gyermek szocializációja
- beszéd fogyatékos gyermekek ellátása, logopédiai szűrés 3 és 5 éves korban, logopédiai ellátás, logopédiai terápia az arra rászoruló gyermekek részére
- megismerő- vagy viselkedés fejlődésének rendellenességével küzdő gyermek, aki nagy létszámú csoportba beintegrálható
- tanulási zavarral, részképesség-zavarral küzdő gyermek ellátása

Célunk:

- A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése, hogy javuljon életminősége, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjon beilleszkedni a társadalomba.
- A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön.

Feladataink:

- A sajátos nevelési igényű gyermeknek **joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljön.**
- Valljuk, hogy nem a közösségből kiszakítva, hanem a többi gyermek között, párhuzamos tevékenységként kezdeményezett fejlesztőjáték a legeredményesebb formája a fejlesztésnek.
- Gyermekközösségbe olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akik a többiekkel együtt nevelhetők.
- A gyermekek mindenek felett álló érdekében a mi felelősségünk, hogy minden rendelkezésünkre álló segítséget megadjunk a gyermekeknek képességeik fejlődéséhez, személyiségük kibontakozásához, ismereteik bővítéséhez.
- Az óvónőknek olyan befogadó csoportlétkört kell kialakítaniuk, melyben a gyermekek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást (megfélemlítés, megalázás, az emberi méltóság megsértése).
- Felismeri a gyermek személyiségfejlődési nehézségeit és képes számukra segítséget nyújtani, esetlegesen a megfelelő szakembertől segítséget kérni.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző gyógypedagógiai

orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára kell építeni.

Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani az óvodának, ahol a másság felé fordulás mindenkinek természetessé válik.

A fejlesztés legfontosabb területei

- A kognitív funkciók fejlesztése.
- Alapmozgások kialakítása, a nagymozgások koordinálásának javítása, az egyensúlyérzék fejlesztése.
- Manuális készség, finommotorika fejlesztése.
- Minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése, a beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív és passzív szókincs bővítése és a grammatikai rendszer kiépítése.
- Játéktevékenység alakítása, adekvát játékhasználat elsajátítása.
- Szociális kompetenciák kialakítása, fejlesztése.

Az integrált nevelésből adódó óvónői feladatok

- Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása
- A sajátos nevelési igényű gyermek terhelhetőségénél az óvónő vegye figyelembe a sérülés jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát.
- Ismerje fel, és kiemelten gondolja a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt.
- Törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- Az óvodapedagógus értesse meg és tudatosítsa a gyermekcsoportban dolgozó dajkával, hogy kommunikációja, bánásmódja, viselkedése ugyanolyan modell értékű, mint az övé.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek optimális nevelésének érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése, elsősorban gyógypedagógiai téren
- A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében együttműködés a szaksegítőkkal – gyógypedagógus, pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus
- Szükség szerint szakvélemény, fejlesztési javaslat kérése a megfelelő szakszolgálatoktól.
- A megismert sérülés, lemaradás, fogyatékosság függvényében, szakmai kompetenciánk határain belül, speciális fejlesztési terv kidolgozása, megvalósítása, negyedévenkénti értékelése
- Az óvodáskor végére, a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermeket is juttassa el az óvodai nevelés általános célkitűzéseiben megfogalmazott minimális szintre: alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés.
- Tárgyi feltételek biztosítása, különösen a nagymozgások fejlesztését, lateralitást, téri tájékozódást, beszéd észlelés és megértés fejlesztését és a gondolkodási stratégiák támogatását szolgáló eszközök

Sikerkritériumok

- A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- A közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe.
- Örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon.
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés.

Migráns gyermekek interkulturális nevelése

Migráns gyermek az a gyermek, aki, valamint akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Alapelveink:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden migráns kisgyermeket megillet.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó óvónői feladatok

Felkészülés a gyermek fogadására

Az óvónő felkészülése a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétellel kezdődik. A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjtenie, szükség esetén utána kell olvasnia. Ezek az információk hozzásegítik ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. Tanácsos ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is megismertetni.

Az érkező gyermek empátiás fogadása

A migráns gyermek kezdeti viselkedését meghatározza aktuális érzelmi beállítódása és előzetes szocializációs tapasztalatai:

- A migráns kisgyermek, amikor bekerül a számára teljesen idegen környezetbe, egyedül lévőknek, kirekesztettnek érzi magát.
- Nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyerekek beszédét, és őt sem értik a többiek.
- Félt az ismeretlentől, a változástól a bizonytalanságtól.
- Vallási okból előfordulhat sajátos étkezési szokás, ettől úgy érzi, ő más, mint a többi kisgyerek.
- Általában a család szociálisan is rászorult, ezért a többi kisgyermekhez viszonyítva hátrányosabbnak érezheti magát.

Ezért az óvónő legfontosabb feladata:

A kezdeti időszakban a **gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése**. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása szükséges a

többségi gyermekek számára. A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét – játék, mese, vers, ének, zene, tánc – figyelembe véve valósítható meg.

A migráns gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

Sikerkritériumok

- Szívesen jár óvodába.
- A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- Szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tőmondatokat képes magyarul kimondani.

3. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvónő feladatai

3.1. Természetes gyermeki megnyilvánulások

Mozgás

A felfokozott mozgásigény a gyermek életkori sajátosságai közé tartozik.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

A mozgásfejlesztés célja:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs).
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

A mozgásfejlesztés területei:

- szabad játékban** a gyermekek spontán, természetes mozgása közben,
- kötelező testnevelési foglalkozáson,**
- mindennapi testnevelésen.**

Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Célja:

- hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a mozgáskedvet és tudatosan építsünk rá,
- hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet,
- bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Életkori jellegzetességek

A (2,5)3–4 éveseknél a **természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek a „Mászóház” csúszdával, létrával ellátva, textil alagút, WESCO szivacselemek, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt, asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játéokra.

4–5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem-láb koordináció** és az **egyensúlyérzék fejlesztése**. A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célbadobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsolótevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a hintázó, ringató, pörgő mozgások közben történik. Erre a célra nagyon jól használhatók az, különböző hinták, Ayres tölcser (fejlesztő szoba), a füles labda, az ugróasztal, a lépegető.

5–6–7 éves korban a **finommotorika fejlesztésére** kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, például ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, baba öltöztetés, barkácsolás.

Ezekhez a tevékenységekhez a **helyet** a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk. Mozgásos tevékenységekre felhasználjuk a csoporthoz tartozó kisebb előteret is, természetesen csak akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

Az **udvari játék, mozgás** serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra készítheti a gyermekeket például a „hernyócska”, hintázásra a rugós játékok és mérleghinták. Tapasztalataink szerint szívesen próbálkoznak rollerezéssel, biciklizéssel, ehhez rollereket, 2 és 3 kerekű biciklit biztosítunk. A balesetek elkerülése érdekében a gyermekekkel közösen kialakítjuk a biciklizéshez kapcsolódó szabályokat.

A bátorság, ügyesség, erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a többfunkciós mászóvár. A labdajátékok sokaságát választhatják, például kosárra dobás, foci, kidobás, tollas, tenisz. Ezekon kívül az óvónők kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

Célja:

- A tervezett, szervezett, irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése
- Koordinált mozgás alakítása,
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása

A **játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben.** A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél. A testnevelési foglalkozások során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat-erősítés, gerinctorna).

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A (2,5)**3–4 évesek** testnevelési anyaga nagyrészt **a természetes mozgásokat tartalmazza.**

Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazhatóak jól a **testsémafejlesztő programból** a következők:

- a testrészek ismeretét célzó gyakorlatok (például „járjatok a sarkatokon!”, „Ütögessétek a talpatokat a földhöz!”),
- a tárgyhöz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például „Álljatok a babzsák mögé! Hasaljatok a padra!”),
- test személyi zónájának alakítása (például „Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”).

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése.** Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Például futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A mozgásfejlesztésnél ezenkívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, például különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.

- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, például babzsák feldobása, elkapása, célbadobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A **testsémafejlesztő programból** kiemelt helyet kap az **oldalíság tanítása**. A kicsiknél még csak az „egyik–másik” megkülönböztetést használjuk. Itt már a „jobb–bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Például „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!” A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag. Az **észlelés fejlesztése** is megjelenik a 4–5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5–6–7** éveseknél azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcélzottabb. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetőek. Például labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is.

Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok.

A foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák fejlesztésére** is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését, és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a **mindennapi frissítő torna** is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni időszak, mielőtt a gyermekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

Célja:

- A gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne.
- Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás.
- Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

A mozgásfejlesztésből adódó óvónői feladatok

- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése.
- A mozgásos tevékenység pozitív megerősítése
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron.
- Lehetőség szerint az előtér kihasználása, szabályok kialakításával és figyelemmel kísérésével
- A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje
- A testnevelés-foglalkozások anyagának összeállítása figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát

- A játék, játékosság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon.
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata
- A testnevelés-foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- Tiszta, jó levegő biztosítása a csoportszobában.
- Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése. (Arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!)
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele. (Baleset elkerülése!)
- Odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére
- A testnevelés-foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre
- A testnevelés-foglalkozások szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt
- A testnevelés-foglalkozások eszközeként, az anyagtól függően, kézi szerek használata
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10-20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak
- Kiemelt prevenció feladatok megvalósítása: nagymozgás fejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése
- Évente egyszer mozgásos versenyprogram szervezése**

Sikerkritériumok

- Igényli a mindennapos mozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni vagy biciklizni.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós).
- Ismeri legalább 2-3 kézi szer használatát (labda, ugrókötel, karika).
- Érdeklődik valamely sportág iránt.
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.
- Ismeri a csapatjáték szabályait.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

A játék

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré. A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. A szakaszok ismeretén

túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei. **A mozgás, a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszédfolyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik.**

A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi. Az egyszerű gyakorló, majd utánzó játékoktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorló játék soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerre.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- Gyakorlójáték:** fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége
- Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei
- Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak -és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája
- Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világtól és a tudat kialakulásától. Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétele, szociális hatékonyság (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálják a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályzó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetség gondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét.

A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést. Fejlődési hátrányaik megszüntetése a mi feladatunk, annál is inkább, mert a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tevődik, ennek kompenzációja, korrekciója kisiskoláskorban már a megkésettység vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

A gyermek a játékában vérmérsékletének, aktuális ideglettani, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismert preferálja az adott pillanatban.

Programunk a **játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének.** Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezzük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvónő szerepében található:

1) Szabad játék

Amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a

- játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- gyermeki játékelgondolás megvalósulásában,
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

1) Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet, eszközöket. Ennek a külső késztetésnek akkor van helye, ha a gyermek érdekében történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartsuk tiszteletben választását – jogában áll nem élni a felkínált játék lehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

A játék tevékenység célja – óvónői szemmel:

- A tevékenységen keresztül a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése.
- Érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

A játék támogatásából adódó óvónői feladatok

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó **légkör** megteremtése, és folyamatos fenntartása
- Inger gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó **környezet** kialakítása
- A **játékok** a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora – függetlenül a korcsoporttól legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás **eszközeinek** sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése
- Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése például homok-asztal, víz-asztal, a játékkal kapcsolatos szabály alakítása
- A **játéktér olyan mobilizálható kialakítása**, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (például henger bújáshoz,

füles labda)

- Sokszínű **tapasztalatszerzési** lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvasárláshoz

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása
- Reflektív szemléletű jelenlét** a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése
 - differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása**
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása!)
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátszás során
- A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúráinak adekvát támogatása.
- A kreatív **önkifejezés** fejlődésének segítése
- Modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyerekektől is elvárja
- A gyermekek kérdéseire odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban
- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása
- Az egészséges versenyszellem megalapozása
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása
- elősegíteni az egyéni kompetencia és készségek fejlesztését.**

Sikerkritériumok

- Örömmel, önfeledten játszik.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Képes élményei eljátszására.
- Szívesen vállal szerepet.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat.
- Másokat is figyelmeztet a szabály betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Játékában elmélyült, kitartó.

- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

A komplex tevékenységek szervezése

A komplex tevékenységek szervezésének fogalma, jellemzői

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- A tevékenységeket probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- A tevékenységek során tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

Az óvodában komplex nevelés folyik.

A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban, a tárgyi koncentráció elvének megfelelően, egységet alkotnak.

Nevelési cél: a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaézés kialakítása, fenntartása.

-Az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermeket.

Megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhessen meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére.

Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az alapja, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer.

Az óvodában alkalmazott jutalmazási intézkedések formái

Óvodánkban a gyermekek részére tárgyi jutalmazást nem alkalmazunk.

A jutalmazás kiterjedhet –a gyermek magatartására, beszédére, cselekedetére.

A bátorító nevelés, az erőszakmentes kommunikáció elveit alkalmazzuk.

A jutalmazás „jó” megerősítésére szolgál.

A gyermek fejlődését mindig önmagához, saját teljesítő képességéhez mérten értékeljük.

Visszajelzéseink, értékeléseink, világosak, egyértelműek, konkrét cselekvésre, teljesítményre vonatkoznak.

A jutalmazás formái:

- a) szóbeli dicséret négy szemközt
- b) szóbeli dicséret a csoporttársak előtt
- c) szóbeli dicséret a szülő jelenlétében
- d) simogatás, ölbe vevés, puszi, pillantás, gesztus, mimika,
- e) csoport közösségét érintően: mesélés, diafilmnézés, játék, tánc, zenehallgatás

Az óvodában alkalmazott fegyelmező intézkedések formái

A negatív tartalmú értékelés (büntetés) célja, az elmarasztaláson és visszatartáson túl, a kívánatos magatartásra történő rámutatás. Alkalmazását kizárólag pedagógiai megfontolások vezetik, sohasem az indulatok.

Nem büntethet az óvodapedagógus olyan eljárással, ami a gyermekek testi, fejlődését hátráltatja, pl.: testi fenyegetés, étel, levegőzés, kirándulás megvonás, megalázás, megszegényítés, kipellengérezés, fenyegetés, ijesztgetés, megfélemlítés. A büntetés mindig a cselekedet, és nem a gyermek elítélését fejezze ki.

A büntetés formái:

- a) rosszálló tekintet, elutasító gesztus,
- b) szóbeli figyelmeztetés
- c) határozott tiltás
- d) leültetés az óvodapedagógus mellé azzal az utasítással, hogy gondolja végig tettét, majd megbeszélés
- e) bizonyos játéktól meghatározott időre való eltiltás
- f) más tevékenységbe való áthelyezés
- g) bizonyos játszótárral való játéktól meghatározott időre távoltartás
- h) a szülő jelenlétében történő elbeszélgetés

A dicsérő és fegyelmező intézkedések elvei

- a) következetesség
- b) rendszeresség;
- c) minden gyermeknél a személyiségéhez illesztett legeredményesebb formát kell alkalmazni

Törekvéseink sikerességének érdekében kérjük, hogy a fenti alapelveket a szülők otthon is erősítsék gyermekeikben.

3.2. Kultúraátadás

Kultúraátadás, mely a gyermek természetes megnyilvánulásaira építve tudatosan átörökíti, közvetíti az örök emberi értékeket. Komplexitását elsődlegesen a környezet megismerésén keresztül biztosítjuk. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus kiindulópontnak tekinti a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat, hiszen a környezet a fejlődés forrása. Ezekre a tapasztalatokra építve, ezeket új élményekkel, ismeretekkel gyarapítva juttatja el a gyermeket egyéni és életkori fejlődési ütemét figyelembe véve magasabb szintre. A családdal való együttnevelés során az óvodapedagógus figyelembe veszi, hogy különböző otthoni környezetből érkeznek óvodai környezetbe a gyermekek. Tekintettel van a családban kialakult kulturális, világnézeti, etnikai hagyományokra, figyelemmel kíséri és elősegíti ezek spontán gyermeki megnyilvánulásait, egymásra való hatását.

Verselés -mesélés – dramatizálás - bábozás.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermeknek. A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvükkel. A mese- és versmondás lényeges elemeit – testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet – az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás-dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges

eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva.

Tapasztalataink szerint a családokban **túlburjázott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép játékot és mesélést helyettesítő szerepe.** A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk. *. Az óvodánkban a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.*”

Célunk:

- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a **biztonságos önkifejezés megalapozása,**
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az **irodalmi érdeklődés felkeltése.**
- A **magyar kultúra értékeinek átörökítése.**
- Interkulturális nevelés.**
- A **szülők nevelési szemléletének formálása.**

Javasolt tartalom:

(2,5)3–4 évesek	mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; ismerkedés a képes-mesés könyvekkel
4–5 évesek	mondóka, hangutánzó mese, párbeszédes mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek, népmesék ,népi mondókák
5–6–7 évesek	kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, tréfás mesék, népi mondókák ,tündérmesék, magyarság történelmét feldolgozó mesék,

A napi tevékenység során az óvónő többször is mondhat – a helyzethez illő – mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. Főleg (2,5)3–4 éves korban nagy jelentőségű - testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók... ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítsen a gyermekeknek a természeti környezetet megjelölő irodalmi alkotásokat (mese, vers, elbeszélés). Teremtsen alkalmat arra, hogy gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövéására, befejezésére is.

A mese-, vers tevékenységgel kapcsolatos óvónői feladatok

- Változatos irodalmi élmények közvetítése
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből

- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása
- Mobilizálható mesekuckó kialakítása
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére
- A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- Szívesen dramatizál, bábozik.
- Kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol.

- A gyermekek mese/vers alkotásra ösztönzése
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- Könyvtárlátogatások szervezése
- Színházlátogatások szervezése a családoknak
- Irodalmi művek ajánlása a szülőknek
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben

Sikerkritériumok

- Örömmel várja a mesélést.
- Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szálait felidézni.
- Képes a folytatásos mese szálait, epizódjait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szívesen mond verset.
- Szereti a mondókákat.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes meséket, történeteket alkotni
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.
- Nő a szülői mesélés gyakorisága.

Ének-zene,énekes játék,gyermektánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a **közös ének**, mely hordozza és gazdagítja az **anyanyelvi örökséget**. A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekdalok, valamint Forrai Katalin: Ének az óvodában. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésére is.

Célja:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, énekelési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek megismertetése által.

A zenei nevelésből adódó óvónői feladatok

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

<i>(2,5)3–4 évesek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával. ☐ A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyerekekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek. ☐ 6–8 mondóka, ölbeli játékok, 10–15 énekes játék, 1–2 műdal
<i>4–5 évesek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang. ☐ A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat. ☐ A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó. ☐ 4–5 új mondóka, 12–15 énekes játék, 2–3 műdal
<i>5–6–7 évesek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is. ☐ Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párjátékok.
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ 4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék, 3-4 alkalomhoz illő műdal

- A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zeneianyag-választás.
- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, kiszézés, Márton napi ludasjáték, lakodalmas.
- Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus, szép mozgás alakítása.
- A gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.
- Az óvónő örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékban, maga is élvezi a tevékenységet.
- Óvónői feladatok korcsoportonként, a **hallás és ritmusérzék fejlesztése** terén:

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Fejleszti hallásukat magas–mély reláció, halk–hangos különbségének felismertetésével. ☐ Motívum visszhang, egyszerű dallammotívumok visszaénekeltetésével. ☐ Hangszerek hangjának, eltérő zöreijhangok
--	---

<p><i>(2,5) –3–4 évesek csoportjában</i></p>	<p>felismertetése és megkülönböztetése.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés, tempókülönbségek (gyors–lassú), érzékeltetésével, játékos mozdulatokkal. ☐ Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátíttatása. ☐ Ütőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása. ☐ Ritmusmotívumok – egyszerű beszélt és énekelt – visszatapsoltatása.
<p><i>4-5 évesek csoportjában</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Fejleszti hallásukat az oktáv és kvint távolságok érzékeltetésével. ☐ Halk–hangos megkülönböztetésével, beszéd, ének, és taps formájában. ☐ Zenei emlékezetüket dallamfelismeréssel, dallambújtatással fejleszti. ☐ Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismertetése ☐ Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket. ☐ Gyors–lassú tempó tartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül ☐ Táncos jellegű mozdulatok alakítása ☐ Ritmushangszerek használatával a szem–kéz koordináció, és a finommozgás alakítása ☐ Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és visszaénekeltetése ☐ Dallamfordulatok kitalálására ösztönzés

<p><i>5-6-7 évesek csoportjában</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Fejleszti hallásukat a magas–mély dallam vonalának térbeni érzékeltetésével. ☐ Gyors–lassú, és a halk–hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása ☐ Dallamfelismertetés kezdő motívumról vagy belső motívumról ☐ Dallambújtatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel ☐ Motívum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg, ☐ Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése, kis eltérések, irányok, távolságok, közeledések, távolodások függvényében. ☐ Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával. ☐ Dallam felismertetése a dal ritmusáról ☐ Gyors és lassú tempó tartatása mérőegységnek megfelelően, negyed, nyolcad lépéssel ☐ Esztétikus, együtemű mozgás fejlesztése, változatos
---	--

térformák alakítása, játékos táncmozdulatok gyakoroltatása

- Tánc közben a zene ritmusának, lüktetésének átvételére motivál
- Törekszik arra, hogy táncban a párok összhangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon.
- Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához alkalmazkodás képességének fejlesztése,
- Dallammotívumok hangsúlyainak kiemeltetése tapsal, járással, játékos mozdulatokkal
- Ösztönzi saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játéokra.

Sikerkritériumok

- Örömmel, szívesen játszik dalos játékokat.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- Korához képest tisztán énekel.
- Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő.
- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat: halk–hangos, gyors–lassú...
- Mozgása esztétikus, ritmust követő.
- Auditív észlelése, megfigyelése, emlékezete és intermodalitása fejlett.
- Szívesen hallgat zenét.
- Képes érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Felismeri néhány hangszer hangját.
- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabbika, mégis csak egyik, meglehetősen szűk dimenziója, hiszen a vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. **Az ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.**

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Célunk:

- A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása
- Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása
- A helyes ceruzafogás elsajátítása

Óvónői feladatok

- Megfelelő helyet, időt és eszközt biztosít a gyermekek számára.
- Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartja.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra.
- Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás, védő aszalterítő...
- A higiénias szokások betartását figyelemmel kíséri.
- A (2,5) 3–4 évesekkel megkedvelteti a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alaptechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
- A 4-5 éves gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfűzés alapjait.
- Az 5–6–7 éves gyermekeknél a **képalkotás** különböző, változatos technikákkal történő készítését erősíti (például mozaik, kollázs, nyomatok), és megismerteti a szövés technikáját, valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.
- Bemutatja a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő **műalkotásokat**, Tápiószelére jellemző épületeket, hidakat, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit.
- A gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, esztétikusra.
- A gyermekek által létrehozott **alkotást pozitívan értékeli**, elfogadja.
- Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti.
- Az 5-6-7 éves gyermekeknek saját eszközt és saját gyűjtődossziét biztosít.
- A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeli.
- Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra.
- Támogatja a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra.
- Balkezes gyermeket nem erőltet jobb kézzel való munkálkodásra.
- Az ábrázolás során különösen figyel a diszgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel él a pszichológus felé.
- Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót ad a gyermekeknek.
- Mintázáshoz többféle anyagot is használ (vizes homok, gyurma, agyag, gipsz).
- A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkel növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.
- Felismeri a tehetséget és bátorítja annak kibontakozását**

Sikerkritériumok

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Élményeit képes megjeleníteni.
- Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri a hat alapszint, azt bátran használja.
- Megfelelő a finommotorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Szívesen alkot közösen a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.

- Térlátása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- Ismer 2–3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

A külső világ tevékeny megismerése

A külső világon, környezetben értjük egyrészt a **külső természeti környezetet** (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt a **külső, ember alkotta, épített környezetet** (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, az emberi kapcsolatok, a városi környezet).

A tágabb- és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerésével lehet elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne.

Nevelési célunk, hogy az óvodáskorú gyerekek környezettudatos viselkedést megalapozzunk. Ebben a folyamatban a gyereket körülvevő felnőttek, a szülő, a pedagógus, a dajka néni példája elengedhetetlen.

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma. Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományok közvetítésére.

Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak ***A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.***

. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek – különösen az érzelmileg közel álló dajka – pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink **megszeretik** környezetüket, **ragaszkodnak** ahhoz, lehetőségeikhez képest **védik**, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve **eligazodnak** benne

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit a négy őselem és az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

Az ősmagyarok és a magyar kultúra jelképrendszerében megtalálható:

- Levegő: július, augusztus, szeptember
- Tűz: október, november, december
- Víz: január, február, március
- Föld: április, május, június

Hangsúlyos szerepet szánunk a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viselkedési formák és magatartásmódok alakításának.

Célunk:

- A természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása
- A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása
- A környezet védelem területén minden nevelési évben – a munkatervben meghatározott időpontban – projektet szervezünk az óvodánkban.

A külső világ tevékeny megismertetéséből adódó óvónői feladatok

- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik.
- A meglévő ismereteket elmélyíti, rendszerezi.
- Változatos tevékenységeket biztosít felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásánál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Meglátatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektálás
- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít ki – akvárium, és ahol mindig csírázik, hajt, zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosít a kertgondozásra, ehhez megteremti a feltételeket.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.
- Terepgyakorlatokat szervez, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, az életközösségek megismertetésére motivál, észre véteti a legapróbb növényt, rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakérgék, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda

található, a helyet, ahol élnek.

- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- Múzeumlátogatásokat szervez.
- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

Sikerkritériumok

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodájának nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.
- Felismeri a közlekedési eszközöket.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.

Matematikai tapasztalatok szerzése

A matematikai nevelés célja a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, az elemi okozati összefüggések felismerése, megtapasztalása, a logikus gondolkodás megalapozása a bennünket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésszerű összefüggéseinek felfedezése, tapasztalása játékos formában, a gyermekek igényeihez, ötleteihez igazodva.

Az óvodai matematikai nevelésben egy-egy képesség fejlesztésére többfajta tevékenység során is sor kerülhet, ugyanakkor a program a matematika önállóságát is hangsúlyozza. Természetesen komplex formában, a gyermekek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósul meg.

Az óvodánkba érkező gyermekek matematikai tapasztalatai igen szélsőségesek. Óvodánk épít ezekre a tudatos óvodai neveléssel biztosítja a gyermekek egyenletes fejlődést. Az óvodában az életkori sajátosságok miatt a matematikai tanulás több formája valósul meg.

Ezek lehetnek:

- utánzásos, minta-modellkövető
- spontán, játékos tapasztalatszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő
- gyakorlati probléma és feladatmegoldás
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok és az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások.

Az egész óvodai élet alkalmas arra, hogy a gyermekek matematikai tapasztalatokat szerezzenek, és számtalan lehetőség kínálkozik a fejlesztésre és az ismeretek tevékenységben való alkalmazására is. Az óvodapedagógus feladata, hogy felismerje a tevékenységek során a matematikai jelenségeket és elősegítse a tevékenységben való alkalmazás és fejlesztés lehetőségeit.

Komplex foglalkozásokon megszerezheti a mozaikszerűen megszerzett benyomásokat.

Szélesítheti, mélyítheti a spontán tanultakat és rögzíti azokat. Négy-ötéves korban már igénylik és képesek az óvodapedagógus által irányított kisebb-nagyobb csoportokban a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberrel végzett pedagógiai munka mellett érhetik csak el a megfelelő fejlesztési szintet.

Óvónői feladatok

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása.
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítés
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikro csoportos szervezéssel
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása.
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

1) A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, úrtartalom szerint
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségtől függően a 6–10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, úrtartalom

2) Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

3) Tájékozódás a térben és síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.

- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal

Sikerkritériumok

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es számkörben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb–rövidebb, kisebb–nagyobb, több–kevesebb...
- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra–balra, előre–hátra, lent–fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

Munka jellegű tevékenységek

A játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

A munkajellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során megéli a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömeit is, mely normák, értékek, szabályok kialakulásához vezet.

Célunk:

A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.
- Érzelmi-akarat: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk.

A munka jellegéből adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása
- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása
- Elegendő munkalehetőség szervezése
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése
- A differenciálás** elvének érvényesítése a feladatadáskor

- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése
- Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, leveleinek permetezése, átültetés, szaporítás, csíráztatás, hajtás
- Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről
- A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású.
- A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja (nem büntetésként!).

Sikerkritériumok

Önkiszolgáló tevékenységek:

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- Étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködésnél önállóak, tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el. és annak szervezésében is önállóak.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik.
- Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- Felelősi munkákat szívesen vállalnak (például mosdó), és önállóan teljesítik.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- Vigyáznak játékaikra, és rendben tartják azokat.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A szemetet szelektíven helyezik el az adott papír gyűjtőkben.
- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket csoportszobába, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a **tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel**, mely a pszichikus képesség struktúrákon keresztül, sok-sok **mozgással és játékkal alakítható**. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanulásához szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

A tanulási tevékenységből adódó óvónői feladatok

- Ismerje a modern információ feldolgozásához szükséges eszközöket: diavetítő, fényképezőgép, projector, laptop, számítógép**
- Ezeket az eszközöket használja a művelés-tartalmak közvetítéséhez, a szükséges ismeretek elsajátításához. IKT**
- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- Szokások alakítása utánzások mintá- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását

A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:

- Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)**
- Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális)**
- Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)**

A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:

- A tehetség és megjelenési formájának felismerése**
- A gyermek segítése a továbbfejlődésben**
- Speciális szükségleteinek kielégítése**
- Kreativitásuk ösztönzése**
- A szülő segítése gyermeke nevelésében**
- Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek.**
- A tehetséges gyermekek fejlesztését a következő tehetséggondozó szakkörök látják el: gyermeknéptánc, kézműves, Bozsik foci, szivacs-kézilabda, mesemondó szakkör.**
A velük foglalkozó pedagógusok hosszabbtávú éves fejlesztési tervet dolgoznak ki, a megvalósulás eredményéről beszámolót készítenek évvégén.

Sikerkritériumaink

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.
- A részképesség- és tanulási zavarral küzdő gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.

- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A gyermek belső érése valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

a, a testileg egészségesen fejlődő gyermek 6 éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmónikus, finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b, Lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének a vizuális és az akkusztikus differenciációnak. A téri tájékozottságnak a térbeli mozgásfejlettségnek a testséma kialakulásának. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél: Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele. A cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. Az egészségesen fejlődő gyermek: - érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtaikat alkot, tisztán ejti a magán és mássalhangzókat, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja a nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek. Elemi, mennyiségi ismeretei vannak.

c, Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival. A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését, feladattudata kialakulóban van s ez a feladat megértésében, feladattartásban a feladatok egyre eredményesebb, szükség szerint kreatív elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az SNI-s gyermekek esetében folyamatos speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

4. Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az **érzelmi biztonságot**. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi és tárgyi feltételrendszerrel –, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az

optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő–fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, **segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.**

Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az **önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését**, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

Hátrányos helyzetű gyermek: az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: a hátrányos helyzetű gyermekek közül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - a gyermek három éves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület
- Egészségtelen lakhatási feltételek – vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, alagsori lakás, szuterén
- A szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő piaci értéke.
- Deviáns környezet szocializációs ártalmi – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya – állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Az óvoda vezetője köteles

- igazolatlan mulasztás esetén
 - **2016. Szeptembertől 01-től, ha a gyermek öt nevelési napnál többet hiányzik igazolatlanul akkor értesítenie kell az illetékes gyermekjóléti szolgálatot, tíz nap hiányzás esetén tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot. (területileg illetékes kormányhivatalt)**
-
- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál,
 - hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztettségére utaló jelek

- Fizikai bántalmazás
- A gyermek szexuális zaklatása
- Szülői felügyelet hiánya
- Elhanyagoló szülői magatartás
- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- Pszichés bántalmazás
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- Indokolatlan hiányzás az óvodából
- Minimális jövedelmi viszonyok

Feladataink:

Az óvónők feladatai

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése
- Szükség szerint környezettanulmány végzése
- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele
- Nyilvántartás vezetése
- Beszámoló készítése évente

Az óvodavezető feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- Veszélyeztettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei:

- A szülők által ajándékozásra behozott gyermek ruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak

A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében **az óvoda köteles együttműködni:**

- az óvoda orvosával, védőnőjével
- Gyámügyi előadóval
- a Gyermekjóléti Szolgálattal
- egyedi esetekben, ha szükségét látjuk, felvesszük a kapcsolatot civilszervezetekkel (Nagycsaládosok Egyesülete)

Sikerkritérium

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz, és a vezetéshez gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

SPECIÁLIS SZÜKSÉGLLETŰ GYERMEKEK

A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztésének, fejlődésének segítése

Célunk az esélyegyenlőség biztosítása, hátrányok csökkentése, a leszakadás megelőzése.

A hátrányos helyzetű gyermekek számának növekedése miatt felerősödött a szükségletek kielégítésének szerepe és a differenciált fejlesztés igénye.

Feladataink a szükségletek kielégítése terén az egészséges környezet megteremtése, a gyermekek megfelelő gondozottságának biztosítása, alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése, valamint a nyugodt kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása. Ezen túl a hátrányos helyzetű családok számára szociális juttatások biztosítása, illetve lehetőségeinek megismertetése.

A fejlesztés alkalma, tartalma és módszerei nagyban függenek a gyermekek egyéni adottságaitól, a hátrányos helyzet motívumaitól és az óvodapedagógus módszertani szabadságától. Mindezek figyelembe vételével a tényleges feladatokat nem határozhatjuk meg. Ennek nyomán követésére a csoportnapló és a gyermeki fejlődés dokumentumrendszere ad tájékoztatást és ellenőrzési pontokat.

A feltáró munka a beiratkozás, illetve a családlátogatás alkalmával kezdődik, melyet minden óvodába kerülő gyermeknél elvégeznek a csoport óvodapedagógusi. A csoportvezető szükség esetén jelzéssel él az óvodavezető és a gyermekvédelmi felelős felé. **A gyermekvédelmi felelős szükség esetén környezettanulmányt készít a családokról és jelzéssel él a**

gyermekjóléti szolgálat felé.

A fejlesztő- kompenzáló tevékenység az óvodai csoportokban, egyénileg illetve mikro-csoportosan történik.

Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakember bevonásával, a szülővel és az óvodapedagógussal együttműködve történik. (logopédus, gyógypedagógus- fejlesztő pedagógus, Szakértői Bizottság)

A csoport óvodapedagógusi a megfelelő szintű szocializációval elősegítik a gyermekek zökkenőmentes beilleszkedését a közösségbe, fejlesztési tervet készítenek az indulási hátrányok leküzdésére.

Reálisan és szakszerűen elemzik és értékelik saját gyakorlatukban az egyéni bánásmód megvalósulását.

Feladatunk:

- A pedagógiai tapintat elemeinek érvényesítése a gyakorlatban - a gyermek és a szülő méltóságának tiszteletben tartása.
- A családlátogatások elfogadtatása, tapintatos végzése.
- Figyelmes, tiszteletteljes, szakmailag kifogástalan színvonalú segítségnyújtás.
- A gyermek érdekeinek szem előtt tartása.
- A szülői problémák jelzéseinek figyelembevétele.
- Toleranciával, empátikus magatartással partnerkapcsolat kialakítására törekvés a szülővel.
- Minden kisgyermek számára a legoptimálisabb fejlesztést biztosító érzelmi légkör, stabil személyes kapcsolat megteremtése, amely az óvodai életükhöz szükséges.
- A teljesítőképességüket meg nem haladó elvárások támasztása a gyermekek felé.
- A tevékenységformák közül az egyes gyermekek számára a legmegfelelőbb kiválasztása, ennek alapján teljesítményének értékelése, ezzel a kompetencia élmény növelése.
- A kisgyermek igényének megfelelő testi, lelki törődés, biztatás, megerősítés nyújtása minden gyermeknek.

Személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program (Óvodai integrációs program) szerinti nevelés

(A kidolgozott helyi IPR program 1. számú mellékletben található.)

A halmozottan hátrányos helyzetű (továbbiakban HHH) gyermekek fejlődésének és esélyegyelőségének elősegítése érdekében az oktatási és kulturális miniszter által kiadott Óvodai Integrációs Program szerinti nevelést biztosítjuk.

Szervezési feladatok

Az óvodavezető kapcsolatot tart a védőnővel, a Gyermekjóléti Szolgálattal és a Polgármesteri Hivatal gyámügyi ügyintézőjével.

Integrációt elősegítő csoportszervezési formákat alkalmazunk: vegyes és részben osztott csoportokat szervezünk, ügyelve a HHH gyermekek csoportok közötti arányos elosztására (az eltérés ne legyen több 25 %-nál)

Óvodánk 11 órás nyitvatartási idő alatt fogadja a HHH gyermekeket.

Nevelőtestületi együttműködés

Nevelőtestületünk évente megtárgyalja a HHH gyermekek érdekében végzett tevékenységet. HHH gyermekek óvodai integrációja érdekében és meghatározzuk a működtetni kívánt munkacsoportokat. Szükség esetén esetmegbeszélést tartunk.

Pedagógiai munka kiemelt területei

Óvodába lépéskor komplex állapotfelmérést végzünk.

Kommunikációs nevelést a helyi program Anyanyelvi nevelés című része szerint végezzük.

Érzelmi nevelés és szocializáció, a társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése az egészséges életmódra nevelés, a helyi programban foglaltaknak megfelelően történik.

A tudatos fejlesztés feltételeit korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazásával – differenciálás, kiscsoportos foglalkoztatási forma, drámapedagógia, szituációs játékok – végezzük, differ, projekt módszer, kompetencia alapú nevelés

Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

A gyermekorvossal, fogorvossal, védőnőkkel Együttműködési megállapodásokban rögzítjük az együttműködés konkrét formáit. Ennek megfelelően történnek a gyermeki fejlődések nyomon követése és szükség esetén a szakorvoshoz történő irányítás.

Az óvoda gyermekvédelmi felelőse rendszeresen részt vesz a Gyermekjóléti Szolgálat eset megbeszélésein, valamint a Szolgálat által szervezett gyűjtési akciókon részt veszünk, esetenként évente 1-2 alkalommal mi is szervezünk

A Polgármesteri Hivatal szociális ügyintézőjével és a polgármesterrel az óvodavezető rendszeres kapcsolatot tart, annak érdekében, hogy a szülők hozzájuthassanak az őket megillető szociális ellátásokhoz.

Együttműködés óvodán kívüli szervezetekkel

A korai fejlesztés és a szakszolgálati ellátások mielőbbi igénybevétele érdekében az óvodavezető ,óvodapedagógusok kapcsolatot tartnak a körzeti Nevelési Tanácsadóval. A Sajátos Nevelési Igényű (SNI) gyermekek fejlettségi szintjének megállapítása és optimális fejlesztése érdekében a Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal tart kapcsolatot.

Az együttműködési megállapodás alapján történik, mely az éves Pedagógiai Munkaterv melléklete.

Szülőkkel való kapcsolattartás együttműködés:

Kiemelt figyelmet fordítunk a szülők bevonására az óvodai tevékenységek, ünnepek, rendezvények során.

Az együttműködés tartalmát és formáit helyi programunk Az óvoda és a család kapcsolata című része tartalmazza.

5. Az óvodai élet szervezése

Óvodánkban a nevelés csak a fenntartó által **jóváhagyott helyi óvodai nevelési program alapján** történhet, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az **óvoda teljes nyitvatartási idejében** a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét **óvodapedagógus** irányítja.

Az óvodába felvett **gyermekek csoportba való beosztásáról** az **óvodavezető dönt** a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárok – beleértve a számított létszámra vonatkozó előírást is – figyelembevételével.

Tekintettel arra a tényre, hogy homogén csoportok esetében az életkor adott csoportba sorolási szempont, ezért emellett figyelünk a nemek egészséges arányára. A különös gondoskodást igénylő /SNI, HH, HHH) gyermekek arányos elosztására is törekszünk.

A heterogén, csoportokban lehetőség nyílik a testvérek együttnevelésére (szülői kérésre) is.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat – a lehetőség szerint – ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kicscsoporttól az iskolába lépésig.

Pedagógiai munkáját a PP nek megfelelően hosszabb-rövidebb időszakokra tagolva tanulási tanítási egységekre és tevékenységekre bontva tervezi meg.

Pedagógiai terveinek az eredményességét a megvalósítás után reflexió formájában felülvizsgálja, 2 hetente értékeli a csoportnaplóban, ennek alapján korrigál. A korrigálása során fellelhető hiányosságokat a következő tervezési tervébe beépíti.

Az óvodapedagógus **csoportnaplót** vezet, mely tartalmazza a 2 heti ütemtervet, egyéni fejlesztéseket hozzájuk kapcsolódó reflexiót, éves tervet, gondozási nevelési tervet. Nemzeti Etnikai és Szociálisan HH gyerekek felzárkóztató nevelésének kiegészítő tervét,

a gyermekek nevét, óvodai jelét, a fiúk, lányok összesített adatait, a 2,5 éves, 3-4, 4-5, 5-6, 6-7 éves gyerekek számát, az SNI-s gyerekek számát, a tankötelessé váló gyerekek nevét, a napirendet, a rendezvények látogatottságát, logopédiai szűrés eredményeit stb.

5.1. Csoportszervezés

A helyi adottságok és az óvodapedagógus attitűdje alapján szervezhető homogén és heterogén, részben heterogén életkorú csoport is. A program **hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus** felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz **egész egyénisége**.

A gyermekcsoportokat a mesékből, gyermekdalokból jól ismert állatnevekkel (szimbólumokkal) jelöljük: **Süni, Katica, Maci, Méhecske, Mazsola, Csigabiga, Csibe, Napraforgó, Napsugár, Gomba csoport**.

A heterogén életkorú csoportnál előnyös – éppen az életkori sajátosságok miatt – a közoktatási törvényben előírt minimális létszám megtartása, hiszen az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, toleranciát, rugalmasságot követel. Szintén ez az elv érvényesítendő a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése esetében is.

5.2. Napirend, hetirend

Az óvodai tevékenységeket úgy szervezzük, hogy a szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak. A **hetirend**

nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét.

A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. Az ezzel kapcsolatos szülői igényeket és elégedettséget minden nevelési év végén felmérjük. A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövétel időpontjának meghatározása fokozatosan, elsődlegesen a korcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve kerül kialakításra.

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával –, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott **napirend** a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessék. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény-, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvónő.

Javasolt napirend:

6-10.30	Párhuzamos tevékenységek. Szabad játék, szabadon választott tevékenység. Tízórai, Játékba integrált fejlesztés, képességfejlesztés, egyéni szükségleteinek megfelelően.növekvő időtartamú, 5-35 percig terjedő kötelező, csoportos foglalkozások
10 ³⁰ -11 ⁴⁵	Udvari játék, levegőzés
11 ⁴⁵ -12 ⁴⁵	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
12 ⁴⁵ -13 ¹⁵	Előkészület a pihenéshez
13 ¹⁵ -15	Pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
15-17	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra (június 1-jétől augusztus 31-éig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál.

Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél adjon lehetőséget a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre, közvetve kompetenciáinak fejlesztésére.

Javasolt nyári napirend

Idő	Tevékenység
6–12	Párhuzamos tevékenységek: játék a szabadban, tízórai,, fürdés, napozás, egyéb szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység
12–12 ³⁰	Előkészület az ebédhez
12 ³⁰ –13	Ebéd
13–14 ⁴⁵	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ –17	Párhuzamos tevékenység: mosdóhasználat, uzsonna, játék a szabadban, óvónő által kezdeményezett tevékenység

5.3. Tevékenységi formák szervezési jellemzői

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél **maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat** – vallási, nemzeti, etnikai –, figyelembe vesszük a **gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét**. Mindezek kielégítésére indirekt, a **gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk**.

A program működtetése során az óvodáskorú gyermek **fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak**. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítani, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a lehetőségek közül.

Az óvodás gyermekek számára a **kötetlenség** a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, azonban **az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét**. Ez a tevékenységi forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és kellő kreativitást igényel.

A tevékenységek közül a mozgásfejlesztést célzó testnevelést kötött formában szervezzük. Ennek indokai:

- A mozgás baleseti forrás lehet, ezért a óvónőtől fokozott figyelmet igényel, ami párhuzamos tevékenységként nem megoldható.
- A testnevelési játékok sor- és csapatversenyei, a különböző fogó- és labdajátékok több gyermek egy időben történő részvételét igénylik.

A kötött foglalkozás is lehetőséget ad a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére. A gyermek, ha igényli, a foglalkozás befejezése előtt kiléphet a tevékenységből.

5.4 A fejlődés nyomon követése

A gyermek és körülményeinek megismerése már a beíratkozást követő családlátogatással elkezdődik, majd folytatódik az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, anamnézis felvételével.

Az óvodapedagógusi munka hatékonyságát a csoport egészének neveltségi szintje mutatja, amelyhez csoportonként tényfeltáró elemzés is társul. Csoporton belüli neveltségi szint személyes megfigyelésen alapul, amely a csoportban dolgozó két óvodapedagógus munkájának megfigyelésére épül.

E tapasztalatok összegzése alapján történik az objektív értékelés, amely a további fejlesztés meghatározója.

A gyermekek értékelése Intézményi tervezés-, mérés- értékelés

A pedagógiai munka tervezése, elemzése, a gyermekek egyéni megfigyelései, az egyénre szabott nevelési fejlesztési eljárások írásban rögzített dokumentumai jelentik a mérés, értékelés alapjait. Az egyéni fejlesztési terv az óvoda csoportnaplóiban található. Az egyéni képességfejlesztés mindenhol érvényesül. Minden óvodapedagógus tudja, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, elemzése értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése. **A rögzített adatokról mindenkor –egyéni fogadóóra keretében –a szülőket tájékoztatjuk akik aláírásukkal igazolják hogy részt vettek a tájékoztatáson, illetve nyilatkoznak egyetértésükről a rögzítettekkel kapcsolatosan.**

Az egyéni fejlődést tartalmazó intézményi szintű dokumentumok: -egyéni fejlettségmérő lapok, -csoportnapló heti terve. A konkrét mérés elvégzéséhez kilenc mérési terület kijelölésére került sor, melyeket az intézmény nevelőtestülete határozott meg. Az egyes mérési területeihez hat-hat szempont tartozik, melyeknek a jellemzőire kíváncsiak vagyunk. A szempontok mellé 0-tól 4-ig tartó becslési skála tartozik, amely által a megfigyelésre épülő mérés regisztrálható. Ennek lényege, hogy a megfigyelés során nemcsak magát az eredményt írjuk le, hanem értékítéletet mondunk a megfigyelt jelenségről, az előzetesen elfogadott skálán történő elhelyezés útján. Az elkészített táblázatokba évente kétszer (februárban és májusban) kerül sor a számjegyekkel történő rögzítésre. A gyermek fejlődésének nyomon követése érdekében az óvodába lépést követően két hónapon belül történik az első diagnosztikus mérés rögzítése. A számok felhasználásával nyomon tudjuk követni a gyermekek önmagukhoz képesti fejlődését a különböző nevelési területeken.

A gyermekek 4 éves korától fejlettségi szintjüket Diferrel is mérjük, és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig.

5.5. A Pedagógiai program megvalósítását segítő alapszolgáltatásaink

- A gyermekek logopédiai ellátása
- Részképesség lemaradásának korrekciója pszichopedagógusi segítséggel

6. Személyi és tárgyi feltételek

6.1 Személyi feltételek

A közoktatási törvényben meghatározott óvodapedagógus **felsőfokú szakirányú végzettség** mellett elengedhetetlen a pedagógus **kreativitása**, az **ismeretanyag** csoportra, gyermekekre lebontott **tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása**. Elvárásaink az óvónő felé:

- segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd

- vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége
- differenciált nevelés iránti elkötelezettség
- jó empátiás készség
- gyermek- és családcentrikusság
- környezettudatos szemlélet
- csapatjátékos

tisztában van szakmai felkészültségével, személyisének sajátosságaival és képes alkalmazkodni a szerepelvárásokhoz.

A programbevezetésénél már a nevelőtestületből egy óvodapedagógus, gyógypedagógus-pszichopedagógiai szakos tanári diplomával, logopédus végzettséggel rendelkezik.

Sindelar mérési jogosítvánnyal a gyógypedagógus óvónő rendelkezik

A pedagógiai, pszichológiai kutatások eredményei, az óvoda nevelési programjának sokszínűsége szükségessé teszik a pedagógusok **rendszeres belső- és külső továbbképzését, önképzését**. Ezt segítik a helyi munkaközösségek, pedagógiai szakmai és szakszolgáltató intézmények.

A **logopédus** Feladata: elsősorban a gyermekek beszédének szűrése a beszédfejlődés akadályoztatása szempontjából, ezek kezelése, másodsorban középső csoport év végén, de legkésőbb nagycsoport elején dyslexia-prevenációs vizsgálat végzése minden egyes gyermeknél, szükség esetén annak szakszerű terápiája.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális nevelését, fejlesztését az adott sérülés specifikumának adekvát **gyógypedagógus segíti**. Feladata a sajátos nevelési igényű gyermek terápiás megsegítése, valamint tanácsadás pedagógusoknak és igény szerint a szülőknek.

6.2. Tárgyi feltételek

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező minimális eszköz- és felszerelési jegyzékbe foglaltaknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt) és korszerűsítése azonban szükséges.

Helyiségeink

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Csoportszoba	10	10
Tornaszoba	1	0
Logopédiai foglalkoztató	1	1
Egyéni fejlesztőszoba	1	1
Játzóudvar	1	1
Óvodavezetői iroda	1	1
Óvodavezető-helyettesi iroda	1	1
Gazdasági vezetői (óvodatitkári) iroda	1	1
Nevelőtestületi szoba	1	0
Orvosi szoba	1	0
Gyermeköltöző	10	5
Gyermekmosdó, WC	10	5
Felnőtt öltöző	3	2
Elkülönítő szoba	1	0
Melegítőkonyha	1	1
Tálaló-mosogató, ezen belül étkező	0	0
Felnőtt mosdó	3	3

Felnőtt WC	4	4
Mosléktároló	1	1
Raktár	1	1
Szertár	1	1

A szülők fogadására nincs külön helyiségünk. Azt, hogy éppen melyik helyiségben (például vezetői iroda, csoportszoba) fogadjuk a szülőket, a szülővel való találkozás célja határozza meg.

Helyiségeink bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

Helyiség megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Óvodai fektető	250	250
Gyermekszék	250	250
Gyermekasztal	Gyermeklétszám figyelembevételével (50)	50
Fényvédő függöny	Ablakonként 1	Csoportszobai ablakonként 1
Szőnyeg	Csoportszoba egyötödének lefedése (3)	Csoportonként 3
Játéktartó szekrény vagy polc	Csoportonként 2	Csoportonként 2
Fektető-tároló	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Élősarok-állvány	Csoportonként 0	Csoportonként 0
Hőmérő	10	10
Óvodapedagógusi asztal	10	8(nincs többre igény)
Felnőtt szék	30	30
Eszköz-előkészítő asztal	10	10
Textiltároló szekrény	10	10
Edény-és evőeszköz-tároló szekrény	10	5
Szeméttartó	10	10
Tornapad		
Tornaszőnyeg	5	4
Bordásfal	2	3
Óvodai többfunkciós mászó készlet	1	1
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	3 gyerek egyidejű foglalkoztatásához	200
Logopédiai foglalkoztató:		
Tükör	1	1
Asztal	1	2
Szék	2	6
Szőnyeg	1	1
Játszóudvar:		
Kerti asztal	10	7

Kerti pad	20	10
Babaház	3	3
Udvari homokozó	3	3
Takaróháló	3	3
Mozgást fejlesztő eszközök	75	40
Óvodavezetői iroda:		
Íróasztal és szék	1-1	1-1
Tárgyalóasztal	1	0
Szék	2	2
Telefon	1	1
Könyvszekrény	1	1
Íratszekrény	1	1
Gazdasági (óvodatitkári) iroda:		
Asztal	1	1

Szék	1	1
Iratszekrény	2	1
Lemezszekrény	1	1
Írógépasztal és szék	1-1	– (nincs rá szükség)
Számítógépasztal és szék	1-1	1-1
Írógép	1	– (nincs rá szükség)
Telefon	1	1
Fax	1	1
Számítógép, nyomtató	1	2
Nevelőtestületi szoba:		
Asztal	0	0
Szék	0	0
Könyvtári dokumentum	500	500
Könyvszekrény	2	4 polc
Tükör	1	1
Mosdókagyló	1	1
Orvosi szoba		
Gyermeköltöző:		
Öltözőszekrény	Gyerekenként 6	42
Gyermekmosdó, WC:		
Törölközőtartó	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	megfelelő
Falitükör	Csoportonként 3	3
Hőmérő	Csoportonként 1	4
Fogmosópohár-tartó	Csoportonként 1	megfelelő

Tisztálkodási és egyéb felszereléseink

Tisztálkodási és egyéb felszerelések megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Fogkefe, fogmosó pohár	Gyerekenként 1-1	Gyerekenként 1-1
Körömkefe, szappantartó		
Törölköző	Felnőtt- és gyereklétszám szerint 3-3 (525 gyerek és 78 felnőtt)	525 és 78
Abrosz	Asztalonként 3 (120)	150
Takaró	175	175
Ágyneműhuzat, lepedő	250	175

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközeink

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Szennyesruha-tároló	1	0
Mosottruha-tároló	1	0
Mosógép	2	2
Vasaló	2	2
Vasalóállvány	2	2
Szárítóállvány	2	2
Takarítóeszközök	2	megfelelő mennyiségben
Ásó, kapa, gereblye, locsoló	1-1	1-1
Hűtőgép	2	2
Porszívó	2	2

Nevelőmunkát segítő játékaink és egyéb eszközeink

A játékok és játékeszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Különböző játékok formák eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	fejlesztendő
Mozgásfejlesztő eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	fejlesztendő
Ének, zene, énekes játék eszközei	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	fejlesztendő
Anyanyelv és kommunikáció fejlesztéséhez	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	fejlesztendő
Értelmi képességeket fejlesztő	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	fejlesztendő
Ábrázoló tevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	fejlesztendő
Természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	fejlesztendő
Munka jellegű tevékenységek eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	fejlesztendő

Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök:	Előírás	Tényleg es
--	----------------	-------------------

		állapot
Videó	2	2
Televízió	2	2
Magnetofon	10	10
Diavetítő	2	2
Vetítővászon	2	2
Hangszer (pedagógusoknak)	1	10
Hangszer (gyerekeknek)	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Egyéni fejlesztést szolgáló		megfelelő

Egészség- és munkavédelmi eszközeink

Az eszköz megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Étel-mintavételi készlet	1	1
Mentóláda	2	2
Gyógyszerszekrény	2	2
Munkaruha	Törvény alapján	megfelelő
Védőruha	Törvény alapján	megfelelő
Tűzoltó készülék	Törvények alapján	megfelelő

Az óvodai alapeszközöket kiegészítve a programeredményességét, hatását erősítik a következő **speciális eszközök**:

- Egész alakot láttató tükör

A testsémafejlesztés fontos és hasznos kelléke, sok játéklehetőséget hordoz magában. Segítségével a gyermek képet alakíthat ki önmagáról, testéről, fejlődik „én” tudata.

- Lateralitást jelző karszalag

A kéz, később a test jobb–bal oldalának megkülönböztetését segíti a testnevelési foglalkozáson (de játékidőben is) a jobb csuklón viselhető színes szalag, gumipánt.

- Fejlesztő játékok

A játékeszközök vásárlásánál fontos az óvodapedagógus tudatos odafigyelése arra, hogy melyik játék milyen részképességet fejleszt használatakor.

- Mozgást fejlesztő tornaszerek, napi játékos használatra

A testnevelés-foglalkozáson felhasznált eszközök közül néhányat célszerű a csoportszobában is felhasználni. Ezzel a gyermekek játékidőben is gyakorolhatják a mozgásfejlesztő feladatokat, illetve újabb játékokat is kitalálhatnak.

- Hagyományos óvodai játékok, eszközök, berendezési tárgyak

A meglévő eszközök tudatosabb használata a program szellemében. Újjak vásárlásánál is ezeket a szempontokat érdemes előtérbe helyezni.

- Szakkönyvek, folyóiratok

Az újabb pszichológiai, pedagógiai, módszertani kutatások folyamatos figyelemmel kísérése elengedhetetlen a program korszerűsítése érdekében.

7. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az óvoda és család kapcsolata

A család a szocializáció első színtere. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését.

A szülőknek jogaik és kötelezettségeik vannak gyermekeik gondozásában, nevelésében, fejlesztésében, iskolára való alkalmassá tételében.

Ennek alapvető feltétele az egyenrangú partneti viszony, mely a kölcsönös bizalmon, tiszteleten és a kölcsönös segítségnyújtáson alapul. Az óvoda legyen családias, de nem válhat a gyermek családjává. Házi rendünk tartalmazza a szülők jogait és kötelességeit, melyet a nevelési év első szülői értekezletén ismertetünk, és az öltözőben kifüggesztünk. A házi rend 1 példányát beiratkozáskor a szülőknek átadjuk.

A szülőkkel való kapcsolatunkban az őszinte odafordulást, az empátiát és a segítő szándékot éreztetjük addig a pontig, amíg a szülők képesek ezt elfogadni.

Kapcsolatainkat a tapintatra építjük és arra törekszünk, hogy ez tovább mélyüljön a közös programok együttes tevékenységek alkalmával.

Elismerjük és elfogadjuk a családok szokás és szabályrendszerét tapintatosan befolyásoljuk őket az életmód jó szokásainak alakításában. Tiszteletben tartjuk a családok vallásos érzelmeit, politikai álláspontját. Mindaddig a családok magánügyének tekintjük az otthon történeteket, amíg azt nem tapasztaljuk, hogy azok a gyermekek fejlődését testi, és lelki képességeiket veszélyeztetik.

Arra motiváljuk a családokat, hogy a dokumentumainkban megfogalmazott normarendszert elfogadják és építsék be otthoni, nevelési gyakorlatunkban is.

Ugyanakkor elfogadjuk a családok által képviselt különböző gondolkodásmódok értékeit.

A gyermekek nevelése a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be. Atmenetnek tekintjük az óvodai nevelést a családi és az iskolai nevelés között. A család és az óvoda kapcsolata a pedagógiai hatások forrása.

Nevelőközösségünk alapelvnek tekinti a gyermekek szeretetét, tiszteletét, elfogadását, fejleszthetőségét, másságának értékékként való kezelését.

Az óvodai szocializáció folyamat jellegű, ezért a feladatokat elosztva, egymásra építve, tartalmukat fokozatosan bővítve kell terveznünk.

Az óvodapedagógus megértő, türelmes, érzelmileg elfogadó partneri szerepet tölt be az együttnevelésben. Az óvoda minden dolgozójával szemben egységes a követelmény és elvárás, hogy előítéletektől mentesen közeledjen a családhoz.

Rugalmasan, az értékeinkhez, a vállalt küldetésünkhöz igazodva kezeljük a szülők elvárásait.

Elsődleges feladatunk a személyes kapcsolat kialakítása a szülőkkel

Az óvodai nevelésben megteremtjük a feltételeit a családok szocializációs különbségeiből adódó hátrányok kompenzálásának, szakszerűen segítjük a gyermeknevelést, ezzel elősegítve a felelősségérzet növelését.

Tudatosan tervezzük és kezdeményezzük a kapcsolattartás hagyományos formáit. (Beszoktatás, nyíltnapokat, közös ünnepeket, családlátogatásokat, szülői értekezletet, fogadóórákat, munkadélutánokat, egyéni beszélgetéseket.

Családlátogatás

A családlátogatás **célja**, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól. A gyermek érdekében szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel együtt végzik ezt. Az első családlátogatást még kiscsoportban meg kell szervezni, később többször is, ha ez indokolt a gyermek fejlődése szempontjából. A tapasztalatokat a személyiségdossierben rögzítjük. Családlátogatásra a szülővel történő előzetes egyeztetés után kerülhet sor.

Befogadás - Beszoktatás

A beszoktatás **célja**: a gyermekek beilleszkedésének segítése. Különbséget kell tennünk a családból, bölcsödéből vagy más közösségből érkező gyermekek között. Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével.

A beszoktatás **formái**:

- nevelési év megkezdése előtti ismerkedés
- anyás beszoktatás
- fokozatos beszoktatás

A beszoktatás lehetőségéről a szülőket a beiratkozáskor tájékoztatni kell, továbbá motiválni arra, hogy gyermekük érdekében éljenek a beszoktatás lehetőségével.

Közös programok, ünnepek

A közös programok, ünnepek **célja** lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket, s az ezekre való felkészülést.

A közös programok, ünnepek hagyományai:

- . Szüreti mulatság
- . Márton nap
- . Mikulás
- Karácsony
- Farsang
- Anyáknapja
- Gyermeknap
- Húsvét
- jeles napok
- Föld napja
- Víz napja
- Madarak és fák napja
- Állatok világnapja
- Családi Nap
- Nemzeti ünnepeink: március 15., október 23.

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból mind külsőségeiben, mind belső tartalmukban.

Szülőkkel való kapcsolattartás formái

Nyílt nap

A nyílt nap **célja** a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképeségéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését. A nyílt nap idejéről legalább 1 héttel előbb a csoportos faliújságon tájékoztatni kell a szülőket.

Fogadóóra

A fogadóórák **célja** a szülők tájékoztatása a gyermekek egyéni fejlődéséről.

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvónő egyaránt kezdeményezheti. Fontos, hogy az óvónő mindig felkészülten vegyen részt ezeken a megbeszéléseken (a gyermek munkáival, saját feljegyzéseivel). **Minden évben legalább kétszer leülni minden egyes gyermek szülőjével.**

Szülői értekezlet

A szülői értekezlet **célja** az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata a szülők tájékoztatásán kívül véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembevétele. A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoportos faliújságon keresztül, legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten **jelenléti ív írása, és jegyzőkönyv készítése kötelező.**

Munkadélután

Célja a szülők kérdéseire, problémáira próbálunk tanácsokat adni, kötetlen beszélgetés formájában. Általában a szülők kezdeményezik, de évente egy alkalommal mi is ajánlunk kérdéskört és időpontot. Lehet munkadélután szervezni akár egy hagyomány, ünnep (pl. Márton nap) közös megünneplésével, közös barkácsolással.

Kérdőívben kérjük a szülők véleményét, mely átfogóan érinti az óvodai élet minden területét. Kiértékelés után nevelőmunkánkban figyelembe vesszük a többség véleményét, ötleteit, javaslatait.

Törekszünk azonban új, a szülők igényeihez igazodó kapcsolattartási formák felkínálására is, családi nap, óvoda kóstolgot, szülők bevonása az óvodában a gyermekekkel való együtt megvalósuló környezettudatos szemléletet elősegítő tevékenységek végzésében (papírgyűjtés, szelektív hulladék gyűjtés stb.)

A nyílt napok szervezése a szülők igényeire alapozott óvodai részvétel lehetőségének biztosítása. Óvodánk vállalja az inkluzív nevelés értékeinek indirekt közvetítése mellett a szemlélet formálás direkt módszereit is.

(előadás, cikk ajánlása)

Amennyiben a család nem képes betölteni a társadalmi normák által meghatározott funkcióját az esetben feladatunk a családgondozás által a meglévő funkciók megtámogatása, további szakmai támaszrendszer kiépítése.

Feladatunk:

- A családok nevelési szokásainak megismerése.
- Személyes kapcsolat kialakítása a szülőkkel.
- Az óvodapedagógus szakszerűen segíti a szülőket a gyermeknevelésben, ezzel elősegítve a gyermekük iránti felelősségérzet növekedését.
- Megteremteni a feltételeit a családok szocializációs különbségeiből adódó hátrányok kompenzálásának.
- A közös nevelés érdekében tudatosan kezdeményezni és tervezni a bizalomra épülő kapcsolattartást a szülőkkel.
- A hagyományos kapcsolattartási formák felajánlása mellett törekedni kell új, a szülők igényeihez igazodó lehetőségek biztosítására.
- Rendszeresen tájékoztatni kell a szülőket nevelési elképzeléseinkről, eredményeinkről.
- A gyermekeket érintő fontos kérdésekben ki kell kérni a szülők véleményét és igyekezni kell őket bevonni a döntéshozatalba.
- Megismerni a családok eltérő nevelési szokásait.
- Törekedni kell az eltérő nevelési igények közelítésére.
- A befogadási időszak folyamatos és fokozatos megszervezése.
- Minden egyes gyermek szülőjével kapcsolatfelvétel, szülői igényeket és a családi körülményeket figyelembe véve a gyermekek otthonukban történő meglátogatása az óvodai élet megkezdése előtt.
- Az anyás (apás) beszoktatás lehetőségeinek biztosítása.
- Az SNI, a HH és HHH gyermekek szüleinek kiemelt támogatása.

Az óvoda és iskola kapcsolata

Nevelési programunk céljának megvalósításával kívánjuk elősegíteni átkerülő gyermekeink iskolai beilleszkedését. Célunk még az óvoda-iskola közötti átmenet megkönnyítése, minél inkább zökkenőmentessé tétele.

Ennek érdekében szoros együttműködést alakított ki a két intézmény, melynek során kölcsönösen megismerjük egymás intézményi dokumentumait, nevelés gyakorlatát, konzultálunk a kompetencia alapú nevelésről.

Az átmenet nehézségeinek csökkentésére törekszünk, de felelősséget nem vállalhatunk a gyermekek iskolai magatartásáért, előmeneteléért.

A két intézmény kapcsolatát a kölcsönös nyitottság, a bizalom, egymás munkájának ismerete és megbecsülése jellemzi. Az eddigi gyakorlatnak megfelelően lehetőséget adunk a leendő elsős nevelőknek arra, hogy megismerkedhessenek az óvoda mindennapi életével, nevelési módszereivel, eszközeivel. Felhívjuk a figyelmüket arra, hogy az átkerülő gyermekek aktuális fejlettségi szintjét és a fejlesztés feladatait tartalmazó dokumentumokat kérhetik a szülőktől.

Feladatunk:

- A gyermekek iskolára alkalmassá tétele.
- Segíteni a szülőket az iskolára készsé tétel egyénre szabott feladatainak meghatározásában és megvalósításában.
- Az óvodai nevelés folyamatában megalapozni a szociális, értelmi, verbális és testi képességeket.
- Az iskola előtt álló gyermekek iskolalátogatásának, a tanítóikkal, pajtásaikkal, az iskola helyiségeivel, eszközeivel való ismerkedés megszervezése.
- Figyelemmel kísérni a gyermekek beilleszkedési folyamatát.
- Az iskola – kiemelten az alsó tagozat – nevelőtestületének tájékoztatása az óvodai nevelési program céljairól, feladatairól és módszereiről.
- Az iskola alapidokumentumainak, készség- képességfejlesztési feladatainak megismerése.
- A tanítók fogadása az óvoda személyiség- képességfejlesztő tevékenységének megismertetése érdekében.
- A két intézmény óvoda-iskola átmenet munkacsoportot működtet, melynek kapcsolattartás módját és formáját éves munkatervében rögzítjük.
- Kiemelt tájékoztatás nyújtása az SNI, a HH, a HHH és a tehetséges gyermekek óvodai fejlődéséről.
- A meglévő kapcsolat továbbfejlesztése az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése érdekében.
- Kihasználva az infokommunikációs eszközöket továbbképzések, jó gyakorlatok alkalmával szerzett ismereteket, tapasztalokat, módszertani segédanyagokat, online formában juttatjuk el egymáshoz.

Óvoda-egyház kapcsolata

A hit- és vallásoktatás az óvodában az óvodai foglalkozásoktól elkülönítve, az óvodai életrendet figyelembe véve – a nyitvatartási időn belül, de nevelési időnek nem minősülő időkeretben kell megszervezni.

A hit- és vallásoktatás tartalmának meghatározása, a hitoktató alkalmazása és ellenőrzése, a hit- és vallásoktatással összefüggő igazgatási cselekmények végzése, így különösen a hit- és vallásoktatásra való jelentkezés megszervezése, előmeneteli értesítések, bizonyítványok kiadása, a foglalkozások ellenőrzése az egyházi jogi személy feladata.

Az óvoda – a nevelési-oktatási intézményben rendelkezésre álló eszközökből – köteles biztosítani a hit- és vallásoktatáshoz szükséges tárgyi feltételeket, így különösen a helyiségek rendeltetésszerű használatát, valamint a jelentkezéshez és működéshez szükséges feltételeket.

Az óvoda az egyházi jogi személy által szervezett fakultatív hit- és vallásoktatással kapcsolatos feladatok ellátása során köteles együttműködni az érdekelt egyházi jogi személlyel.

Civil szervezetekkel való kapcsolat

Óvodánk alapító tagja a tíz település óvodáját magába foglaló Óvodák Kistérségi Egyesületének.

Az egyesület legfontosabb célja az óvodavezetők vezetői tevékenységének segítése.

Az egyesület gondoskodik továbbképzési lehetőségekről és hospitálási lehetőségről elsősorban az óvodapedagógusok, de a dajkák számára is.

Egyéb civil szervezetekkel pl. Polgárórság, Társas Kör, Blaskovich Múzeum Baráti Körével is kapcsolatot építettünk.

Kistérségi közös szakmai programokat szervezünk, illetve részt veszünk a kistérség által szervezett közös szakmai programokon.

Óvodánk egyéb kapcsolatai

Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság, Pedagógiai Szakszolgálat

Fejlettségi szint megállapítása és optimális fejlesztési lehetőségek megkeresése érdekében és az iskolaérettségi vizsgálat végzése céljából utalunk gyermekeket Pedagógiai Szakszolgálatához. Szakértői Bizottsággal az SNI gyermekek szakértői véleményének felülvizsgálata érdekében tartjuk a kapcsolatot.

Egészségügyi szervek: gyermekorvos, fogorvos, védőnők

A helyi egészségügyi szervekkel való kapcsolattartásukat Együttműködési megállapodásban rögzítjük, mely a munkaterv melléklete.

Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat

Intézményünkben a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű gyermekek száma elég magas. Feladatunk a családok szociális helyzetéből adódó hátráltató tényezők csökkentése. A gyermekvédelem területén a szakszerű, megfelelő, gondozó terápia fejlesztése.

Rendszeres a kapcsolat a két intézmény között, közös munkaértekezletet tartunk, de ha szükséges eseti problémákkal is keressük egymást.

Segítünk az egyre nagyobb számú rászoruló családok problémáink kezelésében.

Fenntartó

Az óvodavezető állandó meghívottja a képviselőtestületi üléseknek és városi szintű vezetői megbeszéléseknek. **Az óvoda munkájáról évenként beszámol a képviselőtestületnek.**

Művelődési Ház

Nyilvános rendezvényeinken díjmentesen igénybe vehetjük a Simonffy Kálmán Művelődési Ház nagyteremét. Könyvtárában gyermek műsorokat és egyéb rendezvényeket (kiállítást) látogatunk.

Feladatunk:

- Az együttműködési megállapodást kötött intézményekkel a megállapodások betartása, fejlesztése.
- Kapcsolattartási formák bővítése, újabbak felkutatása.
- A kapcsolattartásban rejlő nevelési, tapasztalatszerzési lehetőségek tudatos tervezése, szervezése.

8. Érvényességi rendelkezések

A Pedagógiai program érvényességi ideje: **2018. szeptember 01-étől visszavonásig.**

A Pedagógiai program felülvizsgálatának és módosításának indokai

Kötelező:

- Jogszabályváltozás
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges:

- Sikeres innováció eredményeinek beépítése
- A minőségfejlesztési munka eredményeinek beépítése, illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása

A Pedagógiai program nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását – a vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után, a nevelőtestület 50 + 1%-os támogatásával – kérheti a közalkalmazotti tanács elnöke, mint döntés-előkészítő és érdekegyeztető fórum képviselője.

A Pedagógiai program nyilvánossága:

- Minden csoportban és a gyógypedagógus csoportszobájában megtalálható.
- Egy példány az óvodavezető irodájában..
- Az óvoda honlapján.

4/2018. (2018.08.29.) sz. **nevelőtestületi határozat**

„Az óvoda nevelőtestülete át nem ruházható jogkörében a pedagógiai programot 2018.08.29-én tartott határozatképes ülésén 100%-os igenlő szavazattal elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület tagjai a csatolt jegyzőkönyvben hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.”

Készítette:

.....
Intézményvezető

Tápiószele, 2018.09.01

bélyegző aláírás

Az óvoda pedagógiai programjában foglaltakkal kapcsolatosan magasabb jogszabályban biztosított **véleményezési jogával** élve a dokumentumról a nevelőtestületi elfogadás előtt véleményt alkotott:

Az óvoda közalkalmazotti tanácsa:

2018.08.29. dátum

aláírás

Az óvodában működő szülői szervezet

2018.08.30. dátum

aláírás

A magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez az
egyetértési jogát korlátozás nélkül gyakorolta és megadta **a települési
kisebbségi önkormányzat.**

2018.08.29.

dátum

aláírás

Ph

intézményvezető

Az óvoda 4/2017 (2017..) számú határozatával elfogadott pedagógiai programját a
nevelőtestület képviselőjében **döntési hatáskörében** 4/2018. (2018.08.29.) számú
határozatával jóváhagyta az intézmény vezetője.

Kelt: 2018.09.01

Ph

aláírás